

**GARRY DAVIS
OVER SKY EN
TOP OF THE
POPS**

**CONCURRENTIE-
STRIJD
IN BELGIË**

**SATELLIET-
TELEVISIE**

**RTL AL 60 JAAR
COMMERCIEEL**

**INBESLAGNAMES
IN AMSTERDAM**

Het FRM verschijnt 10 x per jaar
Losse nummers: f 5,25/BF 105
14e jaargang nr. 10
december 1987

VERNIEUWD

fa. simrek

jingle machines

Professionals schakelen over van comp/lim naar levellers, f 1350,--

Onze populaire comp/lim nu voor f 345,--

Mono uitvoering van stereo leveller f 449,--

KORTING VOOR DE **SNELBESLISSER**

OP ONZE NIEUWE **LAD** **SNELSTARTER**

INKLUSIEF ORIGINEEL **STANTON DISCO-ELEMENT 500 AL**

Dit is uw kans. Maak nu kennis met de praktische, full prof **LAD 942 SP snelstarter!**

Robuust gebouwd voor veeleisend continuegebruik in disco en studio. Starttijd (33 tpm): slechts 0,4 seconde. Met variabele snelheid ($\pm 8\%$). Met faderstart. Superieure kwaliteit dankzij o.a. zwevend subchassis. Rumble -60 dB, wow & flutter 0,035%.

ADVIESPRIJS

~~f. 1450,-~~

PRIJS TOT 01-03-1988:

f. 1195,-

INKL. BTW

De nieuwe LAD 942 SP is een exclusief produkt

Bel voor alle studio apparatuur 08376 - 16376

Levering binnen 24 uur door heel Nederland, De Neuk.

Het FRM is een uitgave van:
Rinand Media B.V.
Adres: Postbus 1247,
1000 BE Amsterdam
Telefoon 020 - 683178
Fax 020 - 942434
Druk: Nimo - Druk,
Monnickendam
Distributie: Betapress, Gilze
Abonnementen per postwissel
of acceptgiro.

Ontwerp: Jan Tido Huese
Illustraties: Martin de Groot

Hoofdredactie: Yum Festen
Medewerkers: Rene Bekking,
John Wendale, Lion Keezer,
Ziggy Klazes, Hans, en vele an-
deren.

Niets uit deze uitgave mag wor-
den gereproduceerd door mid-
del van boekdruk foto-offset, fo-
tokopie, microfilm of welke an-
dere methode dan ook zonder
voorafgaande schriftelijke toe-
stemming van de uitgever.

Garry Davis is al in Amerika	2
Kort nieuws	9
De omroepen en Format	13
Brieven	17
Is België het radioland bij uitstek	18
Luxemburg is groot	20
Amsterdam, 23 November	22
Niet openbare radio in België	23
Satelliet-ontvangst in Nederland	26
Zeezendernieuws	31
Kort zeezendernieuws	37
Kleine advertenties	38
Totzover	39

Ik geloof dat de popmuziek mij de rest van mijn leven zal blijven bezighouden

” Als kleine jongen luisterde ik altijd al naar de radio. Mijn neefjes hadden een nachtclub in Manchester, en via hen kreeg ik de nieuwste singles en hitparades. Je kunt wel zeggen dat ik het met de paplepel ingegoten heb gekregen.”

Young free and single, alhoewel... single dat wel. Free ?? Als hij goed op is gemaakt zie je niet dat hij toch al wat ouder begint te worden. Hij is Europe's number one V.i. ; Garry Davis

” Ik heb een hoop baantjes gehad. Ik deed onder andere de promotie voor een discotheek. Af en toe speelde ik daar ook discjockey. Ik vond dat heel erg leuk. Op een dag besloot ik een tape te maken, een demo-tape. Echt elk radiostation in Engeland heeft mijn demo gehad. Niemand vond me goed. ' Jij zal het nooit maken' of, ' rommetel ' was het enige wat ik van ze

terughoorde. Maar ... ik ging door (hij kijkt tevreden) Ik liet me niet ontmoedigen. Na tweeneenhalfjaar van tapes maken, tapes teruggestuurd krijgen, weer nieuwe tapes maken, opnieuw je nieuwe tapes teruggestuurd krijgen, weer nieuwe .... ect werd ik bij een station in Manchester aangenomen: Picadilly Radio. Ik deed daar sportprogramma's, ochtendshow's,

middag-spelprogramma's, echt alle soorten programma's. Ik deed daar Enorm veel ervaring op. Zoveel ervaring dat ik mezelf na drie jaar goed genoeg vond om bij de BBC te solliciteren. Qua luisteraars is dat echt het grootste station ter wereld.

Ze luisterden naar de band vonden het leuk, en ze gaven me een baan.”

" Vijf jaar geleden, Sky Channel was toen net een half jaar begonnen, werd ik gevraagd voor de ' Cable Countdown'. Daar begon het mee. Echt helemaal het begin was dat. Sky was alleen nog maar in Finland en Noorwegen te ontvangen. Het was echt iets van de toekomst en het moest nog groeien. Ik kon dus meegroeien. Radio kon ik inmiddels wel, tv was nieuw. Er waren ook nog nauwelijks voorbeelden van hoe het moest. Alles was nieuw voor mij en daardoor ook erg leuk. Ik werk nu vier jaar voor Sky en we groeien nog steeds."

Ben je wel eens vreemd gegaan ?

Top Of The Pops

" Elke week presenteer ik ' Top Of The Pops' voor de BBC. Dat is zeg maar de Britse tegenhanger van de Eurochart Top 50. De BBC heeft net een deal met CBS-Amerika gemaakt. Die jongens zenden dat programma ook uit . 25 September is dat begonnen , ' coast to coast', heel Amerika. Ze hebben mij gevraagd dat programma te presenteren. De komende zes maanden heb ik het daardoor heel erg druk, so .. no time for romance. De show wordt in Engeland opgenomen en dan per satelliet doorgestraald naar Amerika."

Een Engelse chart, met Engelse muziek in Amerika, slaat dat aan ?

" Top Of The Pops is een typisch Engelse lijst. Top Of The Pops-Amerika zal de Engelse lijst gaan uitzenden, met Engelse clips. Het programma zal ook een Amerikaans gedeelte bevat-

" Ik vind het leuk om radio én televisie te doen, het is een uitdaging."

ten. Dat wordt in Los Angeles opgenomen. Amerikaanse clips met een Amerikaanse presentatrice: Coco, dat meisje uit Fame

de hoofden van de luisteraars. Als je wilt kan je zorgen dat de luisteraar zich heel fijn gaat voelen; perfect is dat. Als je televisie maakt ben je een persoon in een lange keten van mensen. Iedereen probeert zijn stukje zo goed mogelijk te doen. Als een ander een fout maakt, of iets vergeet moet jij dat proberen te maskeren. Het is echt heel erg verschillend. Ik vind het erg leuk om én radio én televisie te doen. Het is een uitdaging."

" No time for Romance."

gaat dat doen. Uiteindelijk wordt het één programma. Iedere vrijdag wordt het uitgezonden."

Is radio nog wel interessant als je al zoveel televisie doet ?

" Moeilijke vraag. Iedereen vraagt altijd wat je liever doet, radio of televisie. Ik wil het alletwee blijven doen. Als ik een radioshow doe op BBC-1 dan doe ik alles zelf. Je hebt het helemaal zelf in handen. Als het misgaat is het je eigen schuld, maar gaat het goed, dan heb je het ook helemaal in je eentje gedaan. Je kan daardoor heel erg creatief zijn. De luisteraars kunnen je niet zien. Je kan ze laten denken wat je ze wil laten denken, een plaatje kan je maken in

Is Garry " hey how are u doing " Davies, dezelfde als Garry " hello " Davies. Kun je jezelf zijn op televisie ?

" Wij zijn dezelfde. Misschien is het wel een andere kant van me. Op radio en televisie moet je altijd een beetje overdrijven maar dat betekent niet dat je het niet zelf meer bent. Ik ben de slechtste acteur ter wereld dus ik moet wel mezelf zijn."

Je wilt zeggen dat je elke keer weer, steeds diezelfde clips, fantasiés vindt ?

" Nee, nee ik bedoel ... er zijn zoveel verschillende dingen te doen en je vindt dezelfde clip niet steeds wéér leuk, maar het geheel is leuk. Je kan zo'n clip

derd .. het ging me allemaal vervelen. Dit is de enige baan, vien-die-djee, die ik al 8 of 9 jaar volhoud. Ik heb me nog nooit verveeld in dit werk, geen seconde."

Mag een vijftigjarige worden op tv of is het belangrijk dat er iemand op het scherm is waar de jeugd zich aan kan spiegelen, zich mee kan identificeren?

"Ik denk dat de programma's die ik op het moment doe vooral op jongeren gericht zijn. Je moet daar ook een jonge presentator voor nemen. Hoewel, het hoeft niets te zeggen. Er zijn popprogramma's in Engeland die door oudere mensen gepresenteerd worden. Die mensen kunnen best wel heel erg bij de tijd zijn. Voor mezelf weet ik het nog

iets meer presteren dan je eigenlijk kan. Dat is goed. Het ene moment ben je een ster, het volgende ogenblik lig je in de goot. Ik ga daar echt hard van werken."

Heb je nooit behoefte eens een ander soort programma te doen?

"Ja, een kwis lijkt me leuk. Ik ben daarover in onderhandeling maar of het echt wat wordt kan ik niet beloven. Het zou best wel leuk zijn. Een programma waarin je weekbladen behandelt of zoiets. Ik weet niet maar dat is ook niet erg want ik heb er voorlopig toch geen tijd voor."

Misschien later, als je even oud bent als Tony?

"Als ik zo oud ben zit ik vast in een invalidewagentje!"

"Misschien dat ik nog wel eens een radioshow doe op mijn tachtigste."

Waar kijk je zelf graag naar, wat voor een soort programma's?

"Ik vind Pat Sharp erg leuk. Ik moet altijd lachen als ik hem zie. En verder? Die jongen op MTV, hoe heet die ook alweer, Marcel, die jongen met die bril, die is leuk. Jaah ... is dat een Hollander? Oh nee .. hij is Belg. Hij is briljant, de beste tv-presentator die ik in tijden gezien heb. Zijn Engels is niet perfect, hij zegt dingen fout, maar gewoon zoals hij is, hij is gek, maar wel het meest vernieuwende gezicht dat ik de afgelopen jaren heb gezien. Hij heeft een fantastische toekomst voor zich. Hij is briljant."

Ronnie's Engels, hoe is dat?

"Ronnie kan niet spreken .... (lacht stiekem) Ik weet niet. Toen we de show ontwierpen, een aantal jaar geleden, hadden we bedacht dat Ronnie een zieli-

daardoor ook weer heel enthousiast aankondigen. Natuurlijk, het lijkt erg hetzelfde. Een video draaien, een live act ertussendoor, een aankondiging, weer een video. Het format is steeds hetzelfde maar hetgeen je zegt, de inhoud van je boodschap, dat is steeds anders en dat doe ik helemaal zelf. Je kan dit werk niet doen als het je zou gaan vervelen. Je hoort en ziet dat soort dingen meteen op televisie. Ze schakelen dan uit of naar een andere zender. Als dit werk je verveelt zal je het ook niet met succes doen.

Hiervoor heb ik veel verschillende baantjes gehad. Ik heb zelfs nog in een meelfabriek gestaan, ik heb bij een postorderbedrijf gewerkt, ik heb huizen geschil-

niet. Ik denk niet dat ik als ik veertig ben nog een popprogramma wil presenteren. Ik geloof wel dat de popmuziek mij de rest van mijn leven zal blijven bezighouden. Misschien dat ik nog wel een radioshow doe op mijn tachtigste. Ik weet het niet. Dat is voor mij ook een heel aantrekkelijk aspect. Dat onvoorspelbare. Je kan nooit achterover gaan zitten en zeggen van: 'En nu is het genoeg ik blijf hetzelfde doen en daar haal ik mijn pensioen wel mee.' Je moet bezig blijven. Morgen stapt de baas van Sky misschien wel naar me toe en vertelt hij me dat mijn cijfers slecht zijn. Daag baan, niets vastigheid. Ik houd daar van. Je moet daardoor altijd op je tenen blijven lopen. Net

DE NIEUWE DEMOCASSETTE VAN TOP FORMAT IS NU UIT!!!!

Top Format's spectaculaire DEMO '88 is nu verkrijgbaar. 'The International radiojingleshow on the real reel'. Gepresenteerd door Billboard's radio personality of the year Benny Brown (ex-RTL).

Stationcall-jingles uit alle delen van Europa (met uitzonderlijk veel werk uit de Benelux) daveren in sneltreinvaart je oren voorbij. Bovendien voorbeelden van onze nieuwste 'Voice Blowers'. Natuurlijk ook fragmenten uit de laatste TROS en Veronica-pakketten.

THE REAL REEL!

Stort 25,- op girorekening 4149494 t.n.v. Top Format Productions BV in Haarlem of stuur 25,- in een envelop naar Top Format Productions BV, Postbus 6040, 2001 HA Haarlem. Vergeet niet je juiste naam, adres en postcode te vermelden.

Op de B-zijde een presentatie van onze schitterende Production Music Libraries.

TOP FORMAT productions b.v.
De succesformule voor radio in de Benelux.

POSTBUS 6040, 2001 HA HAARLEM/HOLLAND, TEL. 023-320640/310522, TELEX 41605 TKOM/TOP, TELEFAX 315473

" Die jongen op MTV, hoe heet die ook alweer, Marcel, die jongen met die bril. Die is leuk ! "

Hij is lief en intelligent, maar dat is het image van Ronnie. Als Ronnie sprak wat zouden de mensen dan zeggen ... begrijp je . Maar het is heel prettig om met hem te praten, het is een prettig mens, echt waar."

Hoe zit het met de concurrentie tussen MTV en Sky ?

" We zijn heel verschillend. Sky is een familie-zender, met programma's voor iedereen. Mtv is voor jongeren. Het is toch voor een beperkt publiek. Onze programmering is zo verschillend. Ik bedoel, soms kijk ik naar MTV, en ik houd van pop video's, dan kan ik echt een half uur kijken voor ik een presentator zie. Je

ziet ook steeds dezelfde video's in dezelfde volgorde voorbij komen. Als ik tv kijk wil ik vermaakt worden. MTV, the Box en Sky maken allemaal op een heel eigen manier programma's. We hebben ook allemaal ons eigen publiek. Hoe meer concurrenten hoe beter, je blijft er wakker van."

Heeft ' de concurrent ' jou nooit weg willen kopen ?

" Nee, ik ben blij met Sky. Sky is blij met mij. We blijven elkaar

trouw. Samen gaan we door goede en slechte tijden. We begrijpen elkaar goed en ik vind het ook gewoon erg leuk zoals het nu bij Sky draait. Ik kan er achter staan."

oude series

Je vind die oude ' rommel ' die ze uitzenden leuk ?

" Ze hebben komedie programma's die ik nog nooit gezien heb. Series waar ik nog nooit van gehoord heb. Een aantal van de beste series zijn oud ... ik bedoel ... Dick van Dyke is echt heel erg leuk, Bewiched ... fantasties. Ik kan me misschien nog vaag herinneren dat ik Bewiched heb gezien, maar Nannie en the professor heb ik echt nog nooit gezien. Plotseling kun je die dingen weer zien. Het is perfecte oude humor. Ik houd er-

***Als je geen reclame maakt,
gebeurt er
iets verschrikkelijks . . . .***

Niets

B&M Producties

Zeeburgerpad 33. 1019 AA Amsterdam. Tel. 020 - 658551

van. Get Smart, ook zo'n serie. Ik vind dat echt leuk. Ik begrijp wel wat je zegt, maar Sky zendt ze niet voor niets uit. Als het niet populair zou zijn, als de cijfers slecht waren, dan werden ze echt niet uitgezonden."

Ik geloof daar niet in!

"We hebben een onderzoek laten doen. We zijn 'Europe's number one'. Bovendien... wat zou je uitzenden als je die oude series niet uitzond? Dallas... heb je hier al, Dynasty... heb je

"Als ik naar zo'n radiojock luisterde dacht ik altijd: 'Wauw, wat een heerlijke manier om je brood te verdienen. Je loopt daar naar binnen doet een uur of twee programma, en gaat weer naar huis.'"

hier ook al, Miami Vice... kun je ook in elk land bekijken via de nationale zender. Om dus nog op te vallen, om iets anders te brengen, hebben we gekozen voor die oude series."

Dat betekent dus dat je series als Dallas en Dynasty over een jaar of twintig op Sky kan gaan bekijken?

"Nee niet speciaal, dat hoeft niet. Er zit een heel slimme man daar op het program dept. Hij beslist welke series er gekocht en uitgezonden gaan worden. De series die we nu draaien zitten uitermate goed in elkaar. Het zijn echt oude series, maar ze trekken nog steeds kijkers. Kijk naar de cijfers. Sky is echt een familie-zender. Misschien vinden je ouders de komedie leuk, anderen vinden de popvideo's misschien leuk en weer anderen zullen voor de sport inschakelen. Je kan natuurlijk nooit iedereen tegelijk tevreden

**VANAF 1 JANUARI LEVERBAAR
DE NIEUWE:**

TURBODEMO '88

Een dynamische democassette met veel voorbeelden van creatieve soundproductions die passen in ieder FORMAT!

Maak kennis met onze super-donuts, rapjingles, uroopeners, USA-themapakketten, hot-whispers, powercommercials, promospots, stationsongs DJ-shouts, chartopeners etc. etc.

En voor de liefhebbers een extraatje:

**30 NIEUWE GRATIS
SUPER-SOUND-EFFECTS**

**ZIAJA & DORST
productions©**

Bestel nu de TURBODEMO 1988.

Stort f 20,- op giro 5567950 met vermelding "TURBODEMO 88".

Of stuur f 20,- in een gesloten en voldoende gefrankeerde envelop naar:

**ZIAJA & DORST PRODUCTIONS
MIQUELSTRAAT 124-B
2522 KV DEN HAAG
☎ 070-999 225**

stellen. Maar als je naar de nationale televisie kijkt vind je toch ook niet alles leuk ... exact hetzelfde."

heb ik vrij genomen. Ik hoeft niet voor Sky of de BBC naar Engeland. De Amerikaanse versie van Top Of The Pops moet wel

een leuke tijd. Als je bovenop een berg staat ben je in een keer al je zorgen kwijt, behalve natuurlijk hoe je beneden moet komen."

" Toen ik nog een kleine jongen was luisterde ik vaak naar Tony Blackburn."

Begin volgend jaar gaat Cable One uitzenden, denk je dat het zal scoren ?

Wat doe je om je te ontspannen ?

" Ik heb een appartement in Spanje en een boot. Ik ken de buurt, ik weet alles blind te vinden en bovendien is het niet zo ver. De komende twee weken

opgenomen worden. Dus moet ik af en toe heen en weer, maar vanuit Spanje is dat geen probleem.

In de winter ga ik vaak met wat vrienden in Oostenrijk skiën. Ik vind dat heel fijn, je hebt daar

" Ik begrijp niet hoe dat werkt, satelliet radio. Wie luistert daar naar ?..... Hoe werkt dat ? " (We leggen het uit)

" Dat lijkt me erg ingewikkeld."

Yum Festen

ESSA ELECTRONICS

Sp. Kuyperplantsoen 32
1975 DW IJmuiden

02550-34972

Printen kant en klaar,
compressor/limiter v/a f 39,95
Stereo f 90,--
P.L.L. systeem v/a f 76,00
meetzender v/a f 45,00
voeding v/a f 15,00

– wij maken ook elektronische schakelingen in opdracht (ook voor partikulieren) voor hele lage prijzen.

toondecoder f 50,00
temperatuur sensor (met relais uitgang) f 50,00
NIEUW ! PLL bandbreedte 8 megahertz f 125,00
NIEUW ! Stereocoder f 130,00
Stereo compressor-limiter in kast f 200,00

– wij etsen en boren ook printplaten (ook enkel stuks)
– wij ontwerpen voor U tegen bijzonder laag tarief (ook voor partikulieren)

Voor diegenen die het nog niet weten, of enkelen die ons zijn vergeten,
Wij zijn: ZOO STUDIO

Producent van originele jingles en commercials en alle andere geluidsopnames in CD kwaliteit, in een eigen studio opgenomen en..... voor belachelijk lage prijzen!

Ben je toe aan een nieuw jingle-pakket, of ben je op zoek naar een aparte naam-jingle of signature-tune, probeer ons dan eens!

Een belletje of brief kost weinig en het zou je wel eens een hoop geld kunnen besparen.....

Je krijgt bij ons altijd een bovenbeste deal en je kunt er zeker van zijn dat je nog wat geld over hebt om uit te geven aan platen, apparatuur, etc.

Schrijf of bel naar: Zoo-studio
Postbus 4265
1009 AG Amsterdam
tel: 020-657493

Ketenvorming in België. Dat gaat maar door. Het station met de meeste 'klonen' schijnt Contact te zijn. De één na grootste? Radio S.I.S.

Je kunt het ermee eens zijn of niet, maar een keten van 30 stations door heel België, dat is best knap. Het geheel wordt professioneel begeleid, en er zijn drie mensen die met een bedrijfsauto rondrijden om de S.I.S.-zaakjes te behartigen. Genoeg geld blijktbaar. De bedoeling is dat S.I.S. radio maakt voor iedereen. Wel willen de heren benadrukken dat het station ook een bedrijf is, een goedlopend bedrijf. Misschien wel alleen een bedrijf? Maar ach, de luisteraars zijn tevreden.

*

Ad Roland, u weet wel, van de kussens, heeft een boek geschreven. De titel: 'FM - Luisterrijk' doet vermoeden dat het om een 'piratenboek' gaat - wij hebben echter vernomen dat Adje in Hilversum vrij serieus genomen wordt. Ondanks zijn leeftijd, programma's en de kussens. Als we het boek uit hebben komen we hierop terug. Wij vertrouwen erop dat Ad zinnige dingen heeft geschreven. Hij werd niet voor niets gevraagd om in Duitsland een station op te zetten!

*

Natuurlijk zegt Garry Davis het: "Sky Channel is the number one" Eigenlijk moet je dat soort dingen nooit geloven. Hij blijkt deze keer gelijk te hebben. Cijfers?

92 % van de op de kabel aangesloten mensen kunnen naar Sky Channel kijken. Ter vergelijking: Super Channel kan door maar 74 % van die aangeslotenen bekeken

worden. Kunnen kijken betekent niet dat er daadwerkelijk gekeken wordt - alhoewel ...

Van alle satellietstations in Europa wordt Sky Channel het best bekeken. 6 % van alle, aan satelliet-televisie bestede tijd gaat naar Sky. Super Channel moet genoegen nemen met 2 %.

We beginnen ons af te vragen wie opdracht heeft gegeven dit kijk-onderzoek te doen.

*

Gelukkig worden de CD-Singles niet allemaal even groot. Japan houdt van klein en gaat als standaard 3 inch hanteren. Philips (eem, van de gloeilampen) maakt ze iets groter; 5 inch. VHS, VCC, video 2000, Betamax ... Waarom, waarom?

Misschien kunnen de Amerikanen een CD-Speler op de markt brengen die verschillende maten CD's eet. Dat lijkt ons wel makkelijk.

*

Binnenkort, over een paar jaar, zullen er CD-recorders op de markt komen. Dan kan je dus vreselijk goede opnamen gaan maken. De vraag blijft hoe groot de CD's zullen worden; 3 of 5 inch?

*

Ook Finland heeft lokale radio. Twee jaar geleden werd het groene licht hiervoor gegeven. In die twee jaar zijn ongeveer twintig stations gestart met uitzendingen op FM. Een van die stations is Radio Auran Aallot. Ze maken 120 uur per week programma's die via de 90.5 Mhz uitgezonden worden. Het vermogen is 100 Watt, dat is wel wat weinig voor lokale radio in een dunbevolkt land als Finland. Hoe klinkt dat eigenlijk, een radio-

programma in het Fins?

*

Steeds weer blijkt dat er vooral in België nogal wat gebeurt op radio gebied. Helaas hebben wij niet zo vaak contact met Belgische radiomakers en radiogeïnteresseerden. Kortom een oproep aan de Belgische lezers(mv) ons op de hoogte te houden. Tel 09 - 3120683178 of via de postbus: 1247, 1000 BE, Amsterdam.

*

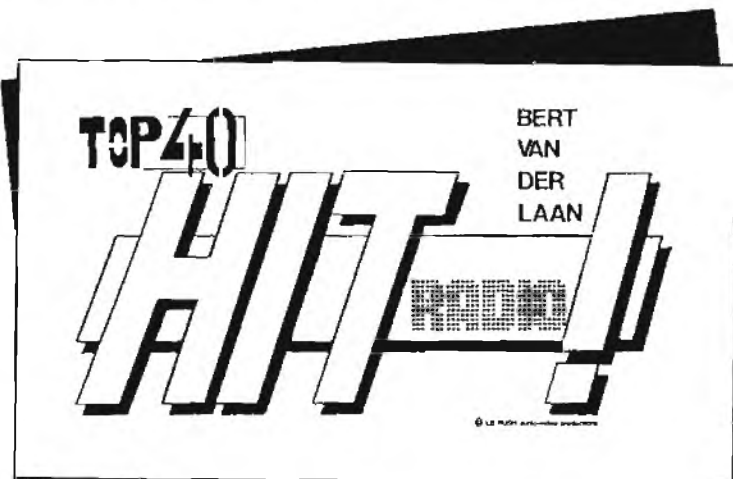
Belgen, Belgen, Belgen. Wie had dat gedacht. De kijk en luistergelden voor het afgelopen jaar moesten geïnd worden. Belgen die nog niet betaald hadden werden in de gelegenheid gesteld dit alsnog te doen. Van rechtsvervolging zou dan afgezien worden. Massaal ging heel België betalen. Meer dan 82 miljoen gulden werd betaald. Opvallend was het aantal excuus briefjes. Veelal verklaarden de Belgen kortgeleden een televisie op straat te hebben gevonden. Een andere veelgebruikte smoes was dat er in een geërfd boedel een televisie zat. Ook schijnen veel Belgen juist rond deze tijd zolders en schuren op te ruimen.

Inderdaad .....ook daar werden veel tv-toestellen gevonden.

*

Radio Monique. Onze eigen Nederlandse zeezender is verhuisd. De oude frequentie voldeed niet meer aangezien de Finse wereldservice op 963 KHz uitging. De nieuwe frequentie is 819 KHz. Het is toch een beetje vreemd dat een dergelijk commercieel station pas ná de frequentieverandering meldt wat de nieuwe frequentie is.

Dit is het hoofd van Bert van der Laan
 Dit hoofd spreekt
 Zo hoor je nog eens wat
 Met enig geluk ook op uw radiostation
 Bert van der Laan presenteert :

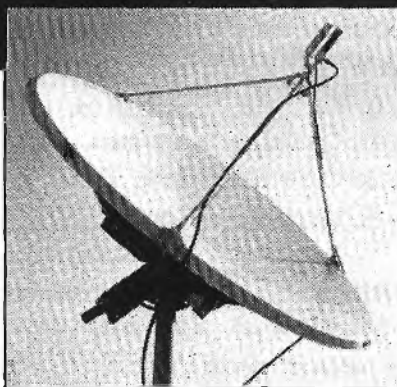
Top 40 HITradio is elke dag een uur leuke, gezellige en geinige "syndicated" radio. Dus zonder tijd-, dag- of stationsvermelding en daarom overal in te passen! Met steeds de nieuwste hits en de beste gouwe ouwe. In de weekend-afleveringen extra "special features", zoals popnieuws en de hits van 10- en 20 jaar geleden. Top 40 HITradio.

LB RUSH maakt van uw radiostation een Hit!

LB RUSH Audio-Video Productions Scheerweide 19 7948 NX Nijeveen (Nederland) Tel. 05229 - 2218

SATELLIET-ONTVANGST

nu bereikbaar voor iedereen!

VANAF **f 3499,-**
 EEN GEHEEL COMPLETE SATELLIET-ONTVANGST
 INSTALLATIE BESTAANDE UIT:

- Super-gevoelige draaibare schotel
- Super-low-noise downconverter met afstand-bediende elektrische polarisatie-rotor
- Satelliet-tuner met zowel HF- als LF uitgangen

Reeds nu is ontvangst van zo'n 26 verschillende programma's mogelijk en hier komen er in de loop van het jaar nog vele bij.

KIJK ONGESTOORD NAAR DE GLASHEDERE BEELDEN VAN O.A.:

SUPERCHANNEL (Engels, met o.a. MUSIC BOX)
CNN (U.S.A. 24-uur per dag!)
WORLDNET (U.S.A.)
FILMNET (alleen met decoder)
R.A.I. (Italië)
PREMIERE (De nieuwste speelfilms!)

RTL-plus
TELECLUB (De nieuwste speelfilms)
SCREENSPORT (Engels)
LIFESTYLE (Engels, met veel Amerikaanse programma's)
SAT-1 (Duits)
3-SAT (Duits)
TV-5 (Frans)
EUROPA TV (bij terugkomst)
MUSIC BOX (Duitse versie)
SKY CHANNEL (Met decoder)
VISNEWS (Engelse nieuws-items voor de omroepen)
WTN (Als Visnews)

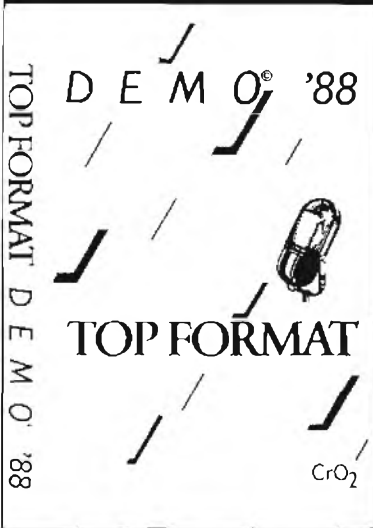

**HET SATELLIET-TIJDPERK IS NU DEFINITIEF AANGEBROKEN.
 WACHT NIET LANGER EN BEL:**

Lion Satellite Systems, Postbus 99, 2211 AB Noordwijkerhout. Telefoon: 02523-75436

DE NIEUWE DEMOCASSETTE VAN TOP FORMAT IS NU UIT!!!!

Top Format's spectaculaire DEMO '88 is nu verkrijgbaar. 'The International radiojingleshow on the real reel'. Gepresenteerd door Billboard's radio personality of the year Benny Brown (ex-RTL).

Stationcall-jingles uit alle delen van Europa (met uitzonderlijk veel werk uit de Benelux) daveren in sneltreinvvaart je oren voorbij. Bovendien voorbeelden van onze nieuwste 'Voice Blowers'. Natuurlijk ook fragmenten uit de laatste TROS en Veronica-pakketten.

THE REAL REEL!

Start 25,- op girorekening 4149494 t.n.v. Top Format Productions BV in Haarlem of stuur 25,- in een envelop naar Top Format Productions BV, Postbus 6040, 2001 HA Haarlem. Vergeet niet je juiste naam, adres en postcode te vermelden.

Op de B-zijde een presentatie van onze schitterende Production Music Libraries.

TOP FORMAT productions b.v.
De succesformule voor radio in de Benelux.

POSTBUS 6040, 2001 HA HAARLEM/HOLLAND, TEL. 023-320640/310522, TELEX 41605 TKOM/TOP, TELEFAX 315473

ER SPEELT ZICH HEEL WAT AF IN DE WINKELS VAN FREE RECORD SHOP

ALKMAAR: De Laaf 151
AMERSFOORT: Langestraat 45
AMSTERDAM: Kaiverstraat 32
AMSTERDAM: Kaiverstraat 230
AMSTERDAM: Ferdinand Bolstraat 79
AMSTERDAM: Buikslotermeerplein 77
APeldoorn: Hooldstraat 115
ARDA: Riederstraat 25
BUSSUM: Nassaulaan 22
DELFT: Oude Lancedijk 11
DEN BOSCH: Vughtstraat 37
DEN HAAG: Passage 54
DEN HAAG: Vlamingsstraat 30
DEN HAAG: Lange Poten 15
DORDRECHT: Slotenplein 55
EDE: Nieuwe Stationsstraat 5-7
GOES: Kloksstraat 17
GORINCHEM: Hoogstraat 7

GOUDA: Nieuweg 50
GRONINGEN: Herestraat 78
HAARLEM: Grote Houtstraat 90
HELMOND: Passage 1
HENGLO: Nieuwstraat 3
HILVERSUM: Winkelcentrum Hilvershof
HOOGVLIET: Binnenban 10
KAMPEN: Oudestraat 59
LIDEN: Haarlemmerstraat 83
MAASSLUIS: Koningshoek 421
MAASTRICHT: Muntstraat 20
MIDDELBURG: Lange Delft 26
ROTTERDAM: Linbaan 79
ROTTERDAM: Winkelcentrum Zuidplein 79/7
ROTTERDAM: Winkelcentrum Zuidplein 836
ROTTERDAM: Hoogstraat 146
ROTTERDAM: Noordmolenstraat 26

ROTTERDAM: Nwe Binnenweg 91
ROTTERDAM: Groene Hiltwijk 222
SCHIEDAM: Broersvest 57
SPIJKENISSE: ABC-winkelcentrum
TIEL: Watersstraat 8
TILBURG: Heuvelstraat 76
UTRECHT: Winkelcentrum Hoog Catharijne
UTRECHT: Oudegracht 163
VENLO: Vleessstraat 83
VI AARONGEN: Hoogstraat 117
ZAANDAM: Gedempte Gracht 28
ZOETERMEER: Promenade 5
ZWOLLE: Roggenstraat 6
BELGIE:
ANTWERPEN: Oilewijn's Discount, Wapper 7
GENT: Veldstraat 69
MFCHELEN: Gelestraat 22

GESPECIALISEERD IN NIEUWE IMPORT UIT: ☆ U.S.A.
 ☆ ENGLAND ☆ CANADA ☆ ITALIE ☆ DUITSLAND
 TEVENS OOK EEN GROTE COLLECTIE DISCO-CLASSICS

DISCO CLASSICS

12"
 RICK JAMES - GLOW
 TONEY LEE - REACH UP
 FOXY - GET OFF
 CLASH - MAGNIFICENT SEVEN
 GARY'S GANG - SHOWTIME
 BAR KAYS - SEX O MATIC
 AURRA - LIKE I LIKE IT
 PATRICK COWLEY - MEMERGY
 CAPTAIN RAP - BAD TIMES
 ALISHA - BABYTALK
 ROCHELLE - MAGIC MAN
 LIME - YOUR LOVE
 KENNY G - HI HOW YA DOIN
 MADONNA - EVERYBODY
 MADONNA - BURNING UP
 MADONNA - BORDERLINE
 SKYY - CALL ME
 GAYLE ADAMS - LOVE FEVER
 HAZELL DEAN - SEARCHIN'
 FUN FUN - COLOUR MY LOVE
 KURTIS BLOW - THE BREAKS
 CANDIDO - JINGO
 LIPPS INC - FUNKYTOWN
 D TRAIN - KEEP ON
 LIFE - ALL PLAYED OUT

12"
 JACKSONS - SHAKE YOUR BODY
 SOFT CELL - TAINTED LOVE
 JACKSONS - WALK RIGHT NOW
 DESTINATION - MOVE ON UP
 THIRD WORLD - TRY JAH LOVE
 COLONEL ABRAMS - TRAPPED
 FREEEZ - YOU (THE REMIXES)
 SHEILA E - GLAMOROUS LIFE
 BRONSKI BEAT - SMALLTOWN BOY
 HARRY THUMAN - UNDERWATER
 MARIA VIDAL - BODY ROCK
 BROTHERS JOHNSON - STOMP
 BB & Q BAND - ON THE BEAT
 MIOUËL BROWN - SO MANY MEN
 STARGUARD - WHICH WAY IS UP
 QUANDO QUANGO - LOVE TEMPO
 MIAMI SOUND MACHINE - CONGA
 GARY'S GANG - KEEP ON DANCING
 ROD - SHAKE IT UP (DO THE BOOGALOO)
 JULIUS BROWN - PARTY
 LIME - RELIMED B/W WAKEDREAM
 KOOL & THE GANG - CELEBRATION
 SYLVESTER - DO YOU WANNA FUNK
 MIAMI SOUND MACHINE - DR. BEAT
 TOM BROWNE - FUNKIN' FOR JAMAICA

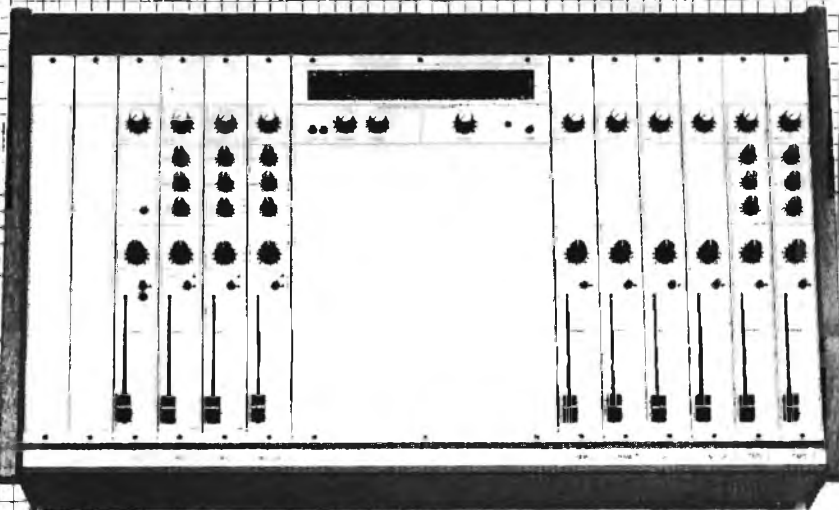
12"
 JM SILK - SHADOWS OF YOUR LOVE
 JOCELYN BROWN - SOMEBODY ELSE'S GUY
 KOOL & THE GANG - FRESH (USA REMIX)
 SHARON REDD - IN THE NAME OF LOVE
 PATRICK HERNANDEZ - BORN TO BE ALIVE
 FRANTIQUE - STRUT YOUR FUNKY STUFF
 FREDDIE JAMES - GET UP AND BOOGIE
 LEVEL 42 - SOMETHING ABOUT YOU REMIX
 FRANKIE GOES TO HOLLYWOOD - RELAX
 VALERIE DORE - THE NIGHT REMIX
 BOBBY THURSTON - CHECK OUT THE GROOVE
 FUN FUN - HAPPY STATION (ORIGINAL)
 OCHI BROWN - WHENEVER YOU NEED SOMEBODY (R. ASTLEY)
 MARCIA GRIFFITHS - ELECTRIC BOOGIE
 LAID BACK - WHITE HORSE B/W SUNSHINE REGGAE
 BOBBY THURSTON - YOU GOT WHAT IT TAKES
 EARTH, WIND & FIRE - BOOGIE WONDERLAND
 M. JACKSON - WANNA BE STARTING SOMETHING
 YARBROUGH & PEOPLES - DON'T STOP THE MUSIC
 M. JACKSON - DON'T STOP TILL YOU GET ENOUGH
 BOYS TOWN GANG - CAN'T TAKE MY EYES OFF YOU
 SHARON REDD - CAN YOU HANDLE IT
 SANTANA - SHE'S NOT THERE
 STATUS 4 - YOU AIN'T REALLY DOWN
 BOMBERS - (EVERYBODY) GET DANCIN'

KARELTJE MARIAPLAATS 5 UTRECHT TEL : 030 315583 TEVENS GROOTHANDEL
 VERZENDING ONDER REMBOURS. BIJ BESTELLING GRATIS KATALOGUS.

De nieuwe Stereo Radio Mixer van EELA AUDIO de keus van technicus en penningmeester

S.R.M.
 std. versie f 6890,-

Prijzen zijn
 excl. BTW

Vraag
 tevens
 om de
 PAC L.O.R.
 brochure.

professional audio center

Hondsruglaan: 83a 5628 DB
 Eindhoven. Tel.: 040-424455

Telex: 59281 bolle nl.
 fax. 31.40.428925

- STANDAARD FEATURES:**
- Frame voor max. 12 Ingangen
  - Modulaire opbouw
  - Alle faders VCA gestuurd voor start en/of signalisatie functies
  - „Overall” limiter
  - Volledige talk back communicatie
  - Microfoon-monitor mute keuze voor studio of regie toepassing
  - „Cough” functie op mic. ingangen
  - „Off air” functie

- AFGEBEEDE STANDAARD VERSIE BEVAT:**
- 2 x stereo line ing. met e.q.
  - 2 x stereo line ing. zonder e.q.
  - 2 x stereo line ing. zonder e.q. met Flac
  - 3 x microfoon ingang
  - 1 x telefoon in/uitgang
  - 2 x blank paneel
  - 1 x master-monitor-script sectie incl. LED PPM
  - 1 x voeding
  - 1 x gebruikers handleiding

Hoe gebruiken de omroepen dat, een format ?

In de vorige aflevering van dit blaadje kon je lezen over het hoe en waarom van een format. Natuurlijk moet je niet klakkeloos een Amerikaans format overnemen en toe gaan passen. De radiosituatie in Nederland is niet te vergelijken met die in Amerika.

Waarom klinkt de ene dag op drie dan toch anders dan de andere

?

Waarom klinkt ' De beste maandag' anders dan de ' Wilde woensdag' ? Omdat de ene omroep andere muziek draait dan de andere ? Op woensdag zendt de Vpro uit op drie, de nieuwste van Madonna zul je dan niet horen. Iedereen hoort het verschil tussen ' The Trashing Doves' en Rick Astly. Het wordt moeilijker als je iemand naar het verschil tussen de maandag en de donderdag vraagt. Op beide dagen wordt Madonna gedraaid, en daarna Rick Astly, in dezelfde volgorde.

Een onderzoek met een voorspelbare conclusie .....

VARA 3

" Met de persvoorlichting ..... Het format ? Oh u bedoelt op wat voor manier de programma's gemaakt worden. Ach ja nu begrijp ik het, de muzikereus. Dat is voor elke dj toch anders ... Ze draaien toch wat ze zelf leuk vinden ! "

Gelukkig blijken de mensen die er mee moeten werken wel te

weten wat een format is en hoe het al dan niet gebruikt wordt. Louis Verschuur heeft de eindverantwoordelijkheid voor de Radio 3 programmering. Hij wil wel even praten.

Oude en nieuwe platen

VARA

" Hoe het format precies in elkaar zit ? Nee dat vertel ik niet. Als je luistert kun je het horen. Je kunt natuurlijk vrij makkelijk vaststellen dat er in een format oude en nieuwe platen voorkomen. De nieuwe platen komen voor 99% uit de Verrukkelijke Vijftien en de Verrukkelijke Tips. De oude platen, dat zijn gewoon oude hits. Natuurlijk zitten er ook lp-tracks in het format. Als er een nieuwe lp-track gedraaid wordt komt hij vaak uit de Verrukkelijke Vijftien. De oude lp-tracks, tsja, dat zijn gewoon oude lp-tracks."

Invullen

" Een omroeper bij de VARA is erg vrij bij het invullen van het format. Je kan echt wel je ei kwijt. Bovendien is het format

niets meer dan een soort lijn die je aanhoudt. Het is ook steeds aan het veranderen, je stelt het bij. Als blijkt dat je luistercijfers slecht zijn probeer je het beter te doen. Je gaat dan weer een beetje schaven aan je format. Het streven is altijd de luistercijfers omhoog te krijgen, ook bij de Vara. Radio 3 moet een groot publiek bedienen. Het is geen zender voor experimenten. Dat betekent natuurlijk niet dat je de hele dag radio moet maken voor een zeer breed publiek. 's Avonds maak je misschien minder mensen blij, maar je maakt ze wel héél erg blij. Je wilt toch kwaliteit brengen, daarom is er ook een eigen hitlijst. Helaas blijkt dat het heel moeilijk is om met kwaliteit te scoren. Je kiest dan toch een soort tussenweg, je stopt stiekem wat minder bekende muziek tussen de bekendere platen. Dat is dus die ' Sandwich ' konstruktie. Daardoor kunnen zowel ' Mel en Klm' als 'Elvis Costello' in de V-15 staan. Twee maanden nadat Elvis Costello de V-15 inkwam koos Veronica hem als Alarmschijf, dat is leuk. Maar nogmaals het format wordt regelmatig bijgesteld. Dat is soms vanwege de luistercijfers en soms ook gewoon omdat je een andere lijn wilt gaan volgen; omroeppolitiek.

DE BESTE MAANDAG ?

De AVRO begrijpt het al wat beter, maar wil er niets over kwijt. Als ik naar het exakte format vraag krijg ik als antwoord dat het grappig is dat ik dat wil weten. Zelf vind ik het minder amusant.

"Iedereen heeft een format, en wil dat niet verklappen. Een bakker vertelt ook niet hoe hij zijn speculaas bakt."

Ondertussen bedenk ik dat de AVRO-speculaas niet de lekkerste is die ik ken.

NCRV

"Wat bedoelt u daar precies mee ... Ach zo, ik verbind u even door met Skip Voogd."

Vriendelijke mensen daar bij de NCRV. Echt een familie: De NCRV Familie. Gebruikt de NCRV eigenlijk een format ?

"Omdat we op de zaterdag zitten proberen we min of meer een soort pop/familie radio te maken."

Skip Voogd barst los als ik naar de muziekeus van de NCRV vraag.

"We maken op Zaterdag overdag voor een heel ander publiek radio dan door de week. Je moet daar rekening mee houden, het is de eerste dag van het weekend. We proberen daarom zo breed mogelijk te programmeren, maar uiteindelijk hebben de programmamakers zelf de vrijheid om aan dat 'zo breed mogelijk' inhoud te geven. Zo af en toe zeggen we wel eens: 'jongens, denk er aan, zo nu en dan een gouwe ouwe ...' maar dat moeten ze verder zelf weten. Het is dus niet die puur commerciële gedachte, die andere omroepen wél hebben, die er achter zit."

"Als je met een format aan de gang gaat in de zin van: je moet eerst een gouwe ouwe, dan een hit en dan een lp-track draaien' dan ben je niet goed bezig, het

wordt dan inderdaad een computerachtige toestand."

Heb je geen format nodig om herkenbaar te zijn/blijven ? {cur-sief univers}

"Ik vind dat je wél herkenbaar kan zijn zonder format. De NCRV is herkenbaar door los vast, dat is zo ongeveer het enige live popprogramma op Radio 3. Bovendien hebben we het enige lp-programma dat overdag uitgezonden wordt, Popstation heet dat. De rest van de dag wordt er alleen van singles gedraaid, dan wordt er alleen naar tip- en hit-lijsten gekeken. Ik ben daar zelf niet zo voor, ik ben er zelfs tegen."

Luisterdichtheid

"Als je hoge cijfers wilt hebben moet je de hele dag hits draaien, jammer genoeg ... De mensen die wel aan de hand van hitlijsten een programma samenstellen kijken voornamelijk naar de 'Music Media' lijst. Vooral Jaap de Groot hanteert die lijsten, je krijgt daardoor een soort internationaal hit- en tip-programma. Dat is elke zaterdagochtend, tussen 10 en 12. Het programma heeft een hoge luisterdichtheid."

"Ik geef zelf niet zo veel om luistercijfers, ik vind kwaliteit veel belangrijker. Helaas wordt Hilversum geregeerd door cijfers. Als je de hoogste cijfers wilt hebben dan moet je de hele dag arbeidsvitaminen draaien. Ik vind dat je ook minderheids-groepen moet bedienen, iedereen betaalt mee aan de radio, iedereen moet af en toe aan zijn/haar trekken komen."

"'s Avonds hebben we ook gespecialiseerde programma's, echt voor de liefhebber, maar overdag, in popstation, draaien we lp-tracks van commerciële lp's. Dan laat je de mensen horen dat er ook nog andere muziek op zo'n lp staat. Als je te

moeilijk gaat doen 'rennen' je luisteraars weg. Het liefst hoort iedereen die bekende 'dreindeun' die ze de hele week al horen. Eigenlijk doen we ge-

Dynamische microfoon

woon ons best om er iets van te maken binnen de mogelijkheden."

HITRADIO DELTA NIJMEGEN

Het komt waarschijnlijk door de bedrijfsstructuur (bij vrije radio's krijg je altijd meteen een dj aan de telefoon) maar het lijkt

alsof de vrije jongens beter weten waar je het over hebt, als je over format begint.

Nico Smits van Delta radio Nijmegen is verantwoordelijk voor de muziek die op zijn station gedraaid wordt:

"Eigenlijk hebben we twee verschillende formats; één voor 's nachts en 's ochtends, en één voor 's middags. 's middags worden er twee nieuwe tegen één oude gedraaid. Hit - tip - oldie. Het andere is precies andersom: twee oude tegen één nieuwe. De oldies worden verdeeld in 'echte oldies' en 'semi oldies'. Een redelijke verdeling van die twee soorten oldies laten we aan de dj zelf over."

De nieuwe platen worden bij Delta ook in twee groepen verdeeld: Hits en tips. De hits zijn de platen uit de D.D.D. (Delta's Denderende Dertig) Deze hitlijst wordt samengesteld aan de hand van de T-40 en de Nationale Hitparade. Delta maakt 'hitradio' - een term die ze al jaren gebruiken - maar zendt niet alle hits uit. De 'Havenzangers' bijvoorbeeld, komen niet de DDD in. Waarom niet?

"Er is op een zeker moment gekozen om alleen popmuziek uit te zenden, de 'Havenzangers' vallen daar niet onder. De luisteraars weten dat ook. Voor echte familieradio kun je beter op Keizerstad 95.8 afstemmen."

Kleurcode

De manier waarop het format voor de dj's begrijpelijk gemaakt wordt is simpel: De platen worden voorzien van een kleurcode. Daarmee wordt voorkomen dat er bijvoorbeeld drie hardrock platen achter elkaar worden gedraaid. Een bijkomend voordeel is dat je aan de kleurcode kan zien met welk genre muziek je te maken hebt.

Dj's bij Delta hebben weinig vrij-

heid. Het format staat weinig spannend toe. "Je moet niet de indruk wekken dat je voor een bepaald publiek zit te draaien." en: "Het moet algemeen blijven." Aldus Nico Smits.

Waarschijnlijk is Delta Nijmegen het enige station in Nederland dat 24 uur per dag volgens een format draait. Er zijn geen programma's die afwijken; geen easy listening, geen hardrock ... Als je Delta aanzet ben je er zeker van dat je binnen de twee platen een hit hoort. Als je uitgaat van een situatie met veel radiostations, die allemaal een eigen publiek hebben, is dat prima. Delta is populair, razend populair, evenwel blijkt concurrent Keizerstad, die iets gewaagder programmeert, steeds populairder te worden.

Vpro. "Hoe zegt u"

Ik ben het inmiddels wel gewend: even uitleggen wat dat is een format. Ik had het kunnen weten. De Vpro heeft dat niet. Of wil het niet verklappen, ook dat zou kunnen. Opvallen door iets te laten? Wie weet.

KRO ZONDAG

Paul 'liefdeslijn' vd Lugt wil wel van gedachten wisselen over formats.

Ieder programma heeft zijn eigen format. Eigenlijk is er dus geen format. Dat is toch al vrij lastig op Radio 3, maar als ieder

programma al een eigen format heeft...

Gelukkig is er over nagedacht; een format voor één dag heeft geen zin. Eigenlijk is er ook geen sprake van een format per programma. Het is meer een soort handleiding.

"De radiosituatie hier in Nederland is niet te vergelijken met die in Amerika. Je moet ook niet de illusie hebben dat als je de Amerikaanse formule één dag per week copieert, dat je dan goed bezig bent. Neem alleen al de 'Rotation Time' (hoe snel je een hit weer hoort); die is in Amerika echt veel korter. Zeg maar een uur of drie. Dat is in Nederland ook niet zo. Je maakt toch een programma voor een heel erg breed publiek. Afgezien van de piraten is er geen alternatief."

"Als programmaleider ga je er van uit dat je dj's genoeg gezond verstand hebben om een uitgebalanceerde keuze te maken. De richtlijnen die we geven kan je natuurlijk als format interpreteren, en als iemand er om vraagt dan kan je ook altijd een formatje maken. 's Ochtends tussen 10 en 12 heeft het programma een soort format. 60% oud, 30% hit en 10% nieuw."

Intellectueel format

"Ondanks het feit dat we geen format hanteren zijn de programma's populair. Bovendien

CASSETTES OP MAAT!

len kunnen met onze tekstverwerker worden geprint, ook cassettelabels op A4 vellen en pinleed stroken • Inlaycards in 2 formaten en 6 kleuren, onbedrukt of bedrukt, van zwart/wit tot full colour • Cassetteboxjes in 2 uitvoeringen zwart/transparant en geheel transparant • Onze prijslijst ligt voor u klaar!

- Iedere gewenste lengte leverbaar (chromium & metal tot C 94 ferro tot C 123) • Onbespeeld of realtime op Nakamichi recorders geduoiceerd • Digitale of analoge masters, alle spoor formaten, snelheden en ruisonderdrukkingssystemen • Cassettes geladen met een superieure kwaliteit ferro-chroom of metaltape • Chromdioxide cassettes C 10 zonder aanloopstrook (instant start) • Lage prijzen en snelle levering • Diverse cassettebehuizingen van zeer hoge kwaliteit van onze standaardcassette, via de transparante, de reël-to-reël naar de supercassette • Cassettelabels in 6 kleuren zelfklevend, bedrukt of onbedrukt, kleine aantallen

Zuidelijk 327 3317 NR Dordrecht
Holland - Telefoon 078-184422*

THE CASSETTE PEOPLE

is het zo dat je het bij een aantal omroepers niet kan maken een format voor te schrijven. Peter van Bruggen - stel je voor. Die man heeft een soort intellectueel format, daar kan geen ander format tegen op. Peter voelt feilloos aan wat voor een plaat hij bijvoorbeeld na Madonna moet draaien. Als je hem een

format geeft wordt hij dus echt helemaal gek. Het intuïtieve samenstellen van een programma is veel belangrijker dan een format. Je kan een format als gereedschap gebruiken. Maar zelfs dan ... Een goed format samenstellen is moeilijk en ik heb liever geen format dan een slecht format."

" Als mensen bij ons programma maken en ze hebben nog niet die ervaring die nodig is om een goede platenkeuze te maken, dan maak ik daar een format voor. Voor de rest doe ik dus geen reet met format."

Yum Festen

ONGEHOORD GOED - ONGEHOORD GOED

50% korting op de eerste productie bij 3 of meer opdrachten op jaarbasis!

**JINGLES
SHOUTS
WHISPERS
COMMERCIALS**

ALLES OP MAAT NAAR JOUW STATION
(eigen stemmenbureau „TOTAL VOICE“)

total tape

03402 - 65193

MUSIC PRODUCTIONS

**VISUAL
SOUND
PRODUCTIONS**

*gespecialiseerd in jingles,
commercials en
muziek voor audio-visuals*

*professionele musici,
digitale mastering*

01719|17184 of 02152|55990

paradise dump electronics

zwolseweg 15 HEERDE 05782-2972 of 05787-1809
geopend vrijdag 19 - 21.00 uur zaterdag 9.30 - 17.00 uur

<p>inbouwkasten Met aluminium onderzijde en zwart skinplated metalen kap</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Afmeting</th> <th>Prijs</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>135x60x142</td> <td>f 10,=</td> </tr> <tr> <td>191x72x142</td> <td>f 14,50</td> </tr> <tr> <td>241x82x166</td> <td>f 18,=</td> </tr> <tr> <td>298x101x192</td> <td>f 22,50</td> </tr> <tr> <td>190x152x199</td> <td>f 24,=</td> </tr> <tr> <td>325x150x199</td> <td>f 35,=</td> </tr> <tr> <td>325x150x310</td> <td>f 43,=</td> </tr> </tbody> </table>	Afmeting	Prijs	135x60x142	f 10,=	191x72x142	f 14,50	241x82x166	f 18,=	298x101x192	f 22,50	190x152x199	f 24,=	325x150x199	f 35,=	325x150x310	f 43,=	<p>trimmers teflon o.a. 60 PF/max. 100W f 1,95 p/s 100PF/max 300W f 3,50 p/s</p> <p>trimmers folie o.a. 22PF, 40PF & 60PF f 0,75 p/s</p> <p>blowers 115V~ f 7,50 p/s 220V~ f 20,= p/s</p> <p>transistoren o.a. MRF 237 f 10,= SD1127f 10,= MRF 238 f 45,= SD1278f 65,= BLX15 f 95,= SD1460f 100,=</p> <p>Diverse BLY & BLW HF transistoren ZEER SCHERPE PRIJZEN BEL 05782 - 2972</p>	<p>trafo's o.a. 0-30V/20A f 65,= 36V/11A f 50,= 1770V/0,5A f 130,= 11V/17A & 22V/10A f 40,= 45V/11A f 40,= 12V/24A/ 24V/12A f 65,= 13,5V/7A f 27,50 11V/62V/1,5A f 15,=</p> <p>elco's/condensatoren 470MF/250V f 3,= 30MF/1200V f 15,= 50MF/4200V f 27,50 10.000MF/40V f 1,50 22.000MF/16V f 1,50 15MF/2000V f 15,= 15.000MF/63V f 12,50</p>
Afmeting	Prijs																	
135x60x142	f 10,=																	
191x72x142	f 14,50																	
241x82x166	f 18,=																	
298x101x192	f 22,50																	
190x152x199	f 24,=																	
325x150x199	f 35,=																	
325x150x310	f 43,=																	
<p>zendbuizen 807 f 10,= p/s 814 f 25,= p/s 813 f 85,= p/s QQE03/12 f 20,= p/s QQE03/20 f 39,= p/s QQE06/40 op aanvraag 4CX250B f 30,= p/s 4CX250B f 90,= p/s 450TH f 135,= p/s 4-250A f 125,= p/s</p>	<p>koelplaten 15cm f 9,= 20cm f 12,= 25cm f 15,= geschikt voor o.a. voedingen en eindtr</p>	<p>butterflies 5,5x5,5cm 2x12pf f 20,= 2x30pf f 25,=</p> <p>coaxkabel rg 213 f 2,30 p\m h 100 f 2,40 p\m h 43 f 2,50 p\m</p>																
<p>!!!!!! superstunt !!!!!! Metex Digitale Multimeters incl. cap. meting M 3530 f 145,= p/s M3650 f 185,= p/s</p>																		
<p>koelplaten blank honingraad 10cm f 10,= 15cm f 14,= 20cm f 18,= 25cm f 22,= uitermate geschikt voor eindtrappen.</p>																		
<p>■ Uitlierbare stalen antennemast 3,6 tot 18m nu voor f 1499,= haast u dus ■ Enkele zeer grote H. SP. trafo's ■ Enkele zeer grote modulatie trafo's ■ Diverse grote draaicondensators ■ Diverse hoogspannings cond. ■ Luidsprekerssets 3 weq 140W f 129,= ■ 63V condensatoren 0,25 p/s</p> <p>Incidenteel Stuurtrappen, Eindtrappen en grote Variac's</p>																		
<p>U kunt uw bestelling telefonisch aanvragen wij versturen onder rembours, min. kosten f 10,=</p>																		

FRM,

Helaas moest ik constateren dat ook het Bas Westerweel interview niets met vrije radio te maken had. Misschien is het beter de F van Free Radio Magazine weg te halen. Radio Magazine zou het dan worden. Het blad gaat meer over Hilversum dan over de piraten en dat vind ik jammer. Ik hoop dat het nieuwe jaar enige verbetering zal brengen.

FRM,

een paar jaar geleden heb ik een abonnement op het Free Radio Magazine genomen omdat er artikelen in zouden komen over vrije televisie en satellietontvangst. Hierover vind ik echter totaal geen informatie. Zoudt u alsnog eens een aantal stukjes over deze Free communication willen plaatsen? G. Masselink, Brummen.
Red: in dit nummer beginnen we met een serie over satellietontvangst. Wat die vrije tv betreft; de televisiepiraten zijn zo verschrikkelijk voorzichtig met kontakten. De straffen zijn zo hoog. Wij kunnen ze niet bereiken maar als we een aanbieding krijgen voor een exclusief interview zullen we het zeker met beide handen aanpakken.

FRM,

"Wat houdt dat in een format" was de titel boven een stukje in het boekje van November. Ik heb het aandachtig gelezen en er over nagedacht. Ik denk dat een artikel over format weinig zin heeft. Als ik in Nedreland over de radio draai en ik hoor de piraten met hun gebrekkig Engels, dan ben ik al blij dat ze weten hoe ze hun zender uit moeten zetten. Het FRM komt met een artikel over format ??? Is het niet beter een lagere school cursus aan te bieden?
H. Gretus, Aerdenhout.

Red: gelukkig hebben wij op de redactie een iets hogere dunk van onze lezers .....

FRM,

Sippi's Randy probleem lijkt me vrij simpel op te lossen. Ik dacht meteen aan Randy Andy die heeft een plaat gemaakt die "stick in your dipstick" heet. Kunnen jullie dit aan haar doorgeven?
Gerrit Dwevelen, Assendelft.

Red: ja hoor...

FRM,

Hier even een briefje van een trouw lid. Ik koop het FRM nu al negen jaar los in de winkel en telkens denk ik weer laat ik eens lid worden. Nu heb ik gehoord dat je als lid een welkomstgeschenkje krijgt. Is dat nog zo? Maakt u mij in ieder geval maar lid van uw blad. Kunt u er wel wat meer luister-rapporten inzetten?
van Grootte, Rotterdam.

Red: de welkomstgeschenken zijn op. Helaas ... Wat die rapporten betreft; we ontvangen af en toe wel eens wat van lezers, dat is heel vriendelijk, maar deze luister-rapporten zijn over het algemeen zo lokaal dat ze voor ons niet interessant genoeg zijn om te plaatsen.

FRM,

Mijn vraag is de volgende: Waarom stond er geen column van Wim de Valk in het November nummer? Heeft hij ruzie met John Wendale of is Monique gezonken? Ik ben van mening dat zeezenders vergane glorie zijn maar de stukjes van W. de Valk vond ik erg leuk. Dat is altijd net een spannend jongensboek. Ik hoop dat ze terugkomen.
Ferdie Draavenhorst, Geleen.

Red: Als Monique gezonken was dan had je het wel in het FRM gelezen. Ook wij missen de stukjes van Drs. W. de Valk.

B&M produkties
020 - 658551

Jingles, commercials, libnais, plaat- en c.d.-
produkties, studioverhuur, commentaar-stemmen.

Gelukkig heeft radio Delta gelijk gekregen van de rechter. Tegen de BRT wordt geest dat zij binnen enkele dagen de zender op de 102.1 uitzetten. Gebeurt dit niet dan zal de BRT 10.000 BFR (f 555,-) per dag aan Delta moeten betalen.

Direkt na het bekend maken van deze uitspraak heeft het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap contact opgenomen met de raadsman van Radio Delta; opeens waren er mogelijkheden.

Er bleken nog frequenties vrij te zijn en er viel wel wat te regelen. Dirk van Radio Delta verklaarde echter niet meer geholpen te willen worden. " De rechter heeft voor ons een goede uitspraak gedaan "

We vragen ons af waar de BRT haar zender nu een plaatsje gaat geven. Als de zender opnieuw van een frequentie gebruik gaat maken die een ander station stoort, weet men wat te doen !

Radio Maximaal

In opdracht van een Gentse onderzoeksrechter heeft de RTT ism de BOB en de Rijkswacht, Radio Maximaal opgepakt. Radio Maximaal heeft sinds 1985 een erkenningsaanvraag lopen. Deze aanvraag is in Brussel aangekomen en in orde bevonden. Als reden dat het station nog niet erkend is geeft men in Brussel op dat er te veel technische problemen zijn om nog meer stations toe te laten in de ether. Dit soort beslissingen worden normaal gesproken door de RTT transmissie genomen. Bovendien was er al een frequentie vrij voor Radio Maximaal. Het station besloot dan ook om maar vast uit te gaan zenden in afwachting van de of-

ficiële erkenning.

Er werden zenders gebouwd voor uitzendingen via de 103.8 Mhz, een vrije frequentie in Vlaanderen. De zendmast van 40 meter werd uitgerust met antennes en binnen korte tijd was het station razend populair. Binnen een week echter stonden eerdergenoemde instanties voor de deur. Alle aanwezige apparatuur werd in beslag genomen. Zelfs een aantal verpakte zenders en een niet in gebruik zijnde studio werd meegenomen. Totale schade: ongeveer 915.000 Bfr. (f 50.000,-) Ondanks deze tegenslag was Radio Maximaal na één dag weer terug. De populariteit werd door een aantal kranteberichten voelbaar sterker. Toch werd er in overleg met een advocaat besloten de uitzendingen te stoppen. Vier dagen hierna werd de studio door de overheid verzegeld. Er wordt hard opgetreden. Radio Maximaal wil nu via officiële kanalen aan een frequentie komen.

Gratis Reclame ?

De concurrentie in België is groot. Er wordt veel geprobeerd om als beste uit de bus te komen. Een nog beter geluid, een eigen nieuwsdienst, betere programma's eigen nieuwsdiensten enz. In veel gevallen werden de luisteraars er beter van omdat stations beter hun best gingen doen. Radio Noordzee ging wel erg ver.

Met de komst van Radio Maximaal besloot Radio Noordzee haar format direkt aan te passen. Meer T-40, meer disco, en meer 12". Bedrijven konden gratis adverteren op Radio Noordzee als ze afgestemd bleven staan op het station. Toen Maximaal stopte, stopten ook de akties, geen gratis reclame en geen jongerenradio meer.

België radioland bi

Radio Delta-Lierde (ook) i

Nadat het kort geding, dat R aangespannen had, meerdere Oktober eindelijk een uitspraak Radio Delta heeft als vollediging én een technische vergunning werd het station weggedrukt d Ter vergelijking: Delta heeft e Brussel 10.000 ! Een vrij one Hoe het mogelijk is dat een vergunning weggedrukt en waare prakiseert zich suf: " We het minister van Cultuur geklaagd, raad van Niet-openbare radio minister van Culuur, Patrick I brief laten weten het er niet me onze frequentie gebruikt."

uitstek

Ikort geding tegen de BRT

Radio Delta tegen de BRT en RTT
malen uitgesteld was, zou op 29
k volgen.

gegaal station een culturele erken-
ning. Ondanks deze erkenningen
oor de zender van Studio Brussel.
n vermogen van 50 Watt, Studio
erlijke wedstrijd.

verheidszender een station mét
m dat is lijkt onduidelijk. Delta-Dirk
oen eerst bij de gemeenschaps-
evens hebben we geklaagd bij de
en de RTT. De gemeenschaps-
eweal, heeft ons uiteindelijk per
e eens te zijn dat de BRT zomaar

Radio Metropolis

Vanuit Halluin, Frankrijk, zendt radio Metropolis met 10.000 Watt gouden hits uit. De stereo uitzendingen via de 90 Mhz zijn in bijna heel Vlaanderen te horen. Radio Metropolis is populair, heel erg populair.

Zowel adverteerders als luisteraars blijven afstemmen en adverteren op Metropolis. Kontakt krijgen met het station is bijna onmogelijk; insiders zeggen dat zelf tenminste. Dat wordt dan erg schrikken geblazen voor deze mensen. Volgende maand staat er in het FRM een exclusieve reportage over dit station. Zorg dat je het niet mist !

Nieuw frequentieplan

In overleg met het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is de RTT Transmissie te Brussel druk bezig met alweer een nieuw frequentieplan. Het zogenaamde theoretische frequentieplan moet klaar zijn voor het einde van Januari 1988. De voornaamste reden om een nieuw frequentieplan te ontwikkelen zijn de enorme problemen die de niet-openbare radio's met elkaar hebben. Ook zijn er frequenties in gebruik genomen door openbare radio's, (Studio Brussel) en dient men rekening te houden met het Nederlandse frequentieplan.

Omdat de meeste radio's hun nieuwe erkenning moeten aanvragen (deze zullen drie jaar geldig zijn), ligt het in de bedoeling deze radio's van frequentie te laten veranderen. De meeste frequenties zullen boven de 104 Mhz komen. Wel dient de RTT rekening te houden met het decreet van 20 Augustus 1981,

hoofdstuk 3, art.7. Hierin is een minimale frequentieafstand van 400 Khz verplicht gesteld. In datzelfde decreet wordt de frequentieband tussen 100 en 104 Mhz toegewezen aan niet openbare radio's. Het is dan ook vreemd dat de BRT mag uitzenden tussen de 100 en 108 Mhz. In 1988 zal er heel wat gebeuren in radioland België. Hoe moet dat verder als er nu al ontevredenheid bestaat onder de vrije radio's. Een nieuw frequentieplan moet enige soelaas bieden voor sommigen. Anderen zullen alleen maar minder tevreden worden.

Kontakt

Het FRM zou graag in kontakt komen met de verenigingen in Vlaanderen die opkomen voor de belangen van de niet openbare radio's. Laat ons weten welke activiteiten je vereniging verricht. Volgende maand hopen we dan een lijst van alle verenigingen te publiceren.

Strengere controles

De afgelopen maanden heeft de RTT goed huisgehouden bij de Vlaamse radio's. Veel niet erkende stations werd het zwijgen opgelegd, de erkende stations kregen onverwacht veel bezoek. Volgens de RTT spectrum te Brussel zal voor eind 1988 geen station zonder vergunning meer uitzenden. Ook stations die zich niet aan de voorschriften houden betreffende toegestane vermogen en modulatiebreedte, zullen opgepakt worden. Tijdens de kerstdagen zal ook gepeild worden. U bent gewaarschuwd.

Hans

Radio Luxemburg maakt al meer dan 60 jaar commerciële radio !

" Hai, I'm Bob Steward" klinkt het elke avond via de 208 meter middengolf. Radio Luxemburg, iedereen weet ervan, de meesten hebben het wel eens gehoord. Tell me about it. RTL loopt al jaren voorop. Hoe het komt en waarom dan wel ...?

Leest hieronder het relaas van een technicus en zijn 100 Watt zendertje.

In eerste instantie was deze 100 Watt zender bedoeld om belangrijke concerten en toneelstukken rechtstreeks vanuit het ' Place d'Armes ' uit te zenden. Van dit idee is weinig meer over. Tegenwoordig zendt Radio Luxemburg voornamelijk programma's uit die met alles behalve cultuur te maken hebben. Verstrooiing, maar wel erg goede verstrooiing. Bovendien weten ze bij RTL één ding heel erg goed: Radio maken moet je niet alleen met programmamakers doen, je moet je luisteraars ook mee laten doen. Als er een station is dat regelmatig programma's uitzend waarin luisteraars zichzelf in de uitzending kunnen horen is het Radio Luxemburg wel.

Dat deze manier van radiomaken aanslaat blijkt uit de luistercijfers. Radio Luxemburg is een van de weinige stations die commerciële radio maakt op een manier die de luisteraars niet verveeld. Natuurlijk, commerciële radio is niet meer commercieel als er geen luisteraars meer zijn, maar vraag een Amsterdam naar blauwe pijlen .... En toch blijft hij (mv) luisteren naar piraat x met JR a/d Amstel spots.

Gelukkig is er nog wel een beetje culturgevoel over van vroeger. Als er een kwis gespeeld wordt gaan de vragen bijvoor-

beeld over de geschiedenis van het Groothertogdom Luxemburg. Ook de aktualiteiten worden niet vergeten. Luxy was zelfs de eerste die met ' zwevende ' blokken weer- en verkeersinformatie kwam. In vogelvlucht de geschiedenis van Radio Luxemburg. Zeg maar ' Luxy '.

Societe de Telediffusion

1924. In Groothertogdom Luxemburg wordt de ' Societe Luxembourgeoise D'Etudes Radiophonique ' opgericht. Francois Anen die deze studie opgericht heeft bouwt zelf een zendertje van 100 Watt en begint belangrijke uitvoeringen van Muziek- en Toneelstukken uit te zenden.

Op 13 Mei 1931 werd de ' Societe ' officieel als nationale omroepgemachtigde beedigd. De naam verandert in 'Compagnie Luxembougeoise de Radiodiffusion'. Deze instantie doet vanaf dat moment hetzelfde als de NOS in Nederland doet.

De eerste uitzending vond pas in 1933 plaats. Er was inmiddels ook een geschikt pand gevonden: ' Villa Louvigny '. Na een inwerkperiode die tot 1936 duurde, zond ' Radio Luxemburg ' 104 uur per week uit. De voertaal was Frans, de muziek goed en de informatie nuttig.

In 1939 staakte Luxemburg haar uitzendingen in verband

RTL studio in de Villa Louvigny

met de neutraliteit die gewaarborgd moest blijven. Nadat de zender bijna vijf jaar lang door de Duitsers als propaganda middel gediend had, werden de uitzendingen in 1944 weer hervat. Het zou nog wel even duren voordat de reguliere uitzendingen weer doorgang konden vinden.....

Sindsdien heeft Luxemburg geen tegenslagen gehad. In 1955 kwam er een commercieel TV-net bij, in 1957 werd begonnen met een Duitstalige pro-

grammering. 1969, Luxemburg, het thuisland van 'Luxy' krijgt een service in de eigen taal. De voorlopig laatste schakel in de bloeiende RTL keten is RTL-Plus, een commercieel televisienet dat sinds kort ook via de Eutelsat te ontvangen is.

Doelgroep

RTL-France denkt een zeer duidelijk beeld van de doelgroep te hebben. Tot 7 uur 's ochtends wordt populaire muziek gedraaid. Tussen 7 en 9 bestaat

how 'en de vriendelijke, vertrouwelijke band tussen dj's en luisteraars.

Pionier

Niet alleen op radiogebied neemt 'Luxy' sinds jaar en dag een leidende positie in, ook wat tv programma's betreft loopt het bedrijf voorop.

In België en Frankrijk wordt op hetzelfde tijdstip, hetzelfde programma uitgezonden. Het verschil zit hem in het commentaar. Beide landen hebben een eigen cultuur en daar wordt rekening mee gehouden. Eigenlijk zijn het dus twee programma's maar ze zijn met hetzelfde script en met dezelfde beelden gemaakt.

RTL was ook het eerste televisiestation dat nonstop video's uit ging zenden. 'The Clip Connection' wordt elke dag uitgezonden, in verschillende blokken. Bij elkaar is er ongeveer vier uur nonstop-clip per dag op de RTL zenders te zien.

woon een filler van drie minuten in. Vroeger in de tijd van de symphonie orkesten werd er live een stukje muziek gespeeld. Belangrijk is echter dat iedereen op hetzelfde moment begint met hetzelfde eind aan een muziekstuk te breien.

Deze orkesten bleven ook na de introductie van de tape bestaan. Vanaf dat moment gaf het orkest voornamelijk echte concerten die dan weer live uit werden gezonden door Radio Luxemburg. Ook nu nog bestaat het orkest, en ook nu nog zitten er zeer kundige mensen in. Als je in het RTL symphonie orkest mee wilt spelen moet je op zijn minst één keer de eerste prijs gewonnen hebben op een internationaal erkend conservatorium. Het zou te ver voeren alle subbedrijfjes en subactiviteiten van RTL op te noemen. Het filmbedrijf, de drive in show, het reclamebureau, allemaal commercieel bloeiende bedrijven die hun

het publiek voornamelijk uit studenten en de beter betaalde werkende mensen. Na 9-en zijn het vooral vrouwen die luisteren. Dit duurt tot een uur of elf, waarna er weer programma's voor een zeer breed publiek gemaakt worden. In de namiddag zijn het weer allemaal huisvrouwen die Luxemburg luisteren. Na half zeven 's avonds is de programmering jongerengericht. En zo verder, elke dag weer. De kracht echter, zo schrijven zij zelf, is de 'know

Aktiviteiten

In de jaren 30, toen er nog geen magnetische tapes bestonden, had elk radiostation zijn eigen symphonie orkest. Deze orkesten bestonden uit zeer kundige mensen die volledig op elkaar ingespeeld waren. Stel je bijvoorbeeld eens voor dat er nog drie minuten vo/o/r het nieuws over is na een gesproken item. Tegenwoordig start je dan ge-

steentje bijdragen aan het grote RTL concern. Francois Anen had dat vast niet gedacht toen hij ruim 65 jaar geleden een zender in elkaar prutste. Hai I'm Bennie Brown on Luxy two ooo eight.

Alexander Clemens

Amsterdam had het, heeft Amsterdam het nu nog ?

Maandagochtend 23 November hielden politie, rcd, twee rechter-commissarissen en een officier van justitie een gezamenlijke actie tegen een viertal Amsterdamse piraten. Om drie was het stil in de Amsterdamse ether. Octaaf Radio, Sjuul FM, Radio Amsterdam Noord en Radio Kontinu waren niet meer. De studio's en administratie van deze stations werden in beslag genomen. Met deze actie hopen eerdergenoemde instanties een eind te hebben gemaakt aan de georganiseerde piraterij in de hoofdstad.

Inbeslaggenomen apparatuur

Radio Sjuul was op het moment van de inval niet in de lucht. Bij Octaaf Radio werden live programma's gemaakt, Kontinu en

Radio Amsterdam Noord werden door een nonstop-band van muziek voorzien. Tegelijk met de studio invallen

werden ook een aantal medewerkers, programmaleiders en radiobazen van hun bed gelicht. Volgens woordvoerder Detering

(Vervolg op pag. 25)

Buma Stemra) .

De wetgeving betreffende het uitzenden van commercials is nog veel ingewikkelder, maar het belangrijkste hebben we gehad.

Met deze regels in het hoofd kun je goed horen dat er veel stations zijn die zich niets van deze regels aantrekken.

Tot op heden is hier niet tegen

van Cultuur dan over de erkenning.

Op dit moment zijn er meer dan tachtig radiostations die een aanvraag hebben lopen, maar nog steeds geen erkenning hebben mogen ontvangen. Zeer binnenkort zullen een aantal aanvragers gerechtelijke stappen gaan ondernemen om de erkenning alsnog af te dwingen.

Studioopand Radio Maximoal

opgetreden maar binnen niet al te lange tijd zal dat wel gaan gebeuren. Brussel is het zat en heeft een speciaal orgaan opgericht om de naleving van de reclamewet te controleren.

Voor de op Nederland gerichte stations zijn reeds in Brussel op het matje geroepen. Als deze stations zich niet alsnog aan de regels gaan houden wordt de vergunning ingetrokken.

Vergunning

Om in aanmerking te kunnen komen voor een vergunning moet je station in ieder geval een maatschappelijk doel hebben. De aanvraag voor een vergunning dient in tweentwintigvoud ingediend te worden en uiteindelijk beslist de minister

Studio Brussel

Gerechtelijke stappen zijn ook ondernomen door voorlopig erkende radiostations die nog wachten op hun definitieve erkenning. Door de onzekere situatie kunnen deze stations niet investeren. Er wordt duidelijk niet naar de belangen en risico's van deze stations gekeken. Ondanks het feit dat deze stations in de minderheid zijn, kunnen ze nog best wel eens voor een hoop opschudding gaan zorgen.

Zelfs stations die erkend zijn en een vergunning hebben, zijn aan het procederen tegen de staat. Vanwege de uitbreiding van het Studio Brussel - zenderpark moeten alle vrije radio's tussen de 104.0 en 108.0 uit gaan zen-

den. Je begrijpt de opschudding. Aangezien er nu reeds te weinig frequenties voor de Niet-openbare radio's beschikbaar zijn, zal het aantal radio's aanzienlijk moeten slinken. Iedereen is bang dat zijn (mv) vergunning ingetrokken of niet verlengd wordt.

Wetgeving

Totzover een korte beschrijving van de radiosituatie in België. Het zou te ver voeren de gehele wetgeving te publiceren; je zou er twee FRM's mee vol kunnen schrijven. Bovendien verandert de wetgeving zo snel en is zij zo ondoorzichtig, dat dit weinig zin heeft.

Radiomaken in België ... het lijkt zo mooi. Er zijn stations die het, ondanks de overheidsinvloed, goed doen. Deze stations zijn meestal klonen van één groot station. Door het hele land worden dan zenders geëxploiteerd met dezelfde naam. Officieel is dit verboden, maar het blijkt dat hier vaak grote beroepsorganisaties achter zitten.

Het meest vreemde is dat er bij dit soort radio's bijna geen controle plaatsvindt.

Voor de kleine stations is het erg moeilijk geworden het hoofd boven water te houden. Veel van deze stations worden, inclusief vergunning, gekocht door ... de grote jongens. Vanzelf wordt het voor de kleintjes moeilijker om nog aan de bak te komen.

Ontwikkelingen

Het FRM houdt je op de hoogte van de rechtzaken en andere ontwikkelingen in België. Heb je op- of aanmerkingen, vragen, antwoorden enz; schrijf ons dan. Ook stations die een bezoek van het FRM op prijs stellen kunnen schrijven. Postbus 1000 BE, Amsterdam.

Hans

zitten hier ook echte kopstukken tussen; de mensen die het geld opstrijken. Zij zullen de geschatte -niet betaalde- belasting (1,2 miljoen) alsnog moeten gaan betalen. Ook wordt de heren 'valsheid in geschrifte' ten laste gelegd. Het overtreden van de telegraaf en telefoonwet is een bijkomstigheid. Zeker als je bedenkt dat de zender nog de hele maandag aan bleef staan. Dan kan de persvoorlichting nog zo hard schreeuwen dat het in eerste instantie een aktie van de RCD was .....

De liveprogramma's op Octaaf 93.0 werden verzorgd door Frank. Rond halfdrie werd er hard op de deur gebonkt en met een huiszoekingbevel in de hand stapte een rijtje politiemensen het studiopand binnen. Ook hier bleek overduidelijk dat het overtreden van de telegraaf en telefoonwet (art. 3) in dit geval niet het belangrijkste was. Er werd voornamelijk naar papieren, brieven, en andere, voor de belasting interessante, informatie gevraagd. Discjockey Frank kon nadat zijn naam genoteerd was, vertrekken. De radiobazen

waren toen inmiddels toch al opgepakt. Terloops werd nog even de studio leeggetrokken.

Artikel 140

De totale waarde van de inbeslaggenomen apparatuur bedraagt fl 1.000.000,- Het aantal platen en cd's 10.000. Dat het nu menens is mag blijken uit de harde akties bij de medewerkers thuis. Alles wat ook maar enigzins met radio te maken ko/n hebben, danwel in het stopkontakt gestopt kon worden werd meegenomen. Volledige platen-, cd-, en cassettebandcollecties werden zondermeer ingeladen. Dit is mogelijk door toepassing van artikel 140 van het wetboek van strafrecht waarin staat dat deelneming aan een rechtspersoon dat als oogmerk het plegen van misdrijven heeft o/o/k strafbaar is. Het opnemen van een radioprogramma bedoelt voor een illegaal radiostation is dus al strafbaar.

Als derde strafbare feit wordt de heren radiobazen 'valsheid in geschrifte' ten laste gelegd." Er is gebleken" aldus woordvoer-

der Detering," dat de vertegenwoordigers van de verschillende radiostations facturen schreven met daarop gefingeerde k.v.k. inschrijvingen. Bovendien gingen de transacties via reclameburo's die niet bestaan, en dat mag niet.

130 man op de been

Er zijn in deze nacht in totaal 130 mensen van de politie in touw geweest. Resultaat is waarschijnlijk dat het voorlopig even rustig is op de band. Hiermee is echter wel uitgelokt dat de piraten zich meer gaan organiseren en uiteindelijk sterker zullen staan. Bovendien, hoe gaan de radiobazen hun belastingsschuld betalen ? .....

Inderdaad, de snelste manier is om het gewoon met 'radiogeld' te doen. Zo worden de 'vrije-radiobazen' dus gedwongen een misdrijf te plegen. Zij gaan weer in overtreding. Artikel 140 en 225 van het wetboek van strafrecht zal vaker op een proces verbaal verschijnen.

U bent gewaarschuwd .....

Yum Festen

Nog meer inbeslaggenomen apparatuur

Kabelnetten zijn ouderwets. Leve de schotel chaos !

Voor velen is satelliet-televisie iets voor de toekomst, iets waar we 'misschien, later' mee te maken krijgen. Zoals altijd heeft de snelle ontwikkeling van de techniek ook op dit gebied genadeloos toegeslagen. Al meer dan een jaar is het mogelijk om als particulier met eenvoudige apparatuur een keur van programma's uit de ruimte te plukken. Speciaal voor FRM zal Lion Keezer in een serie artikelen over satelliet televisie verslag doen van de laatste ontwikkelingen.

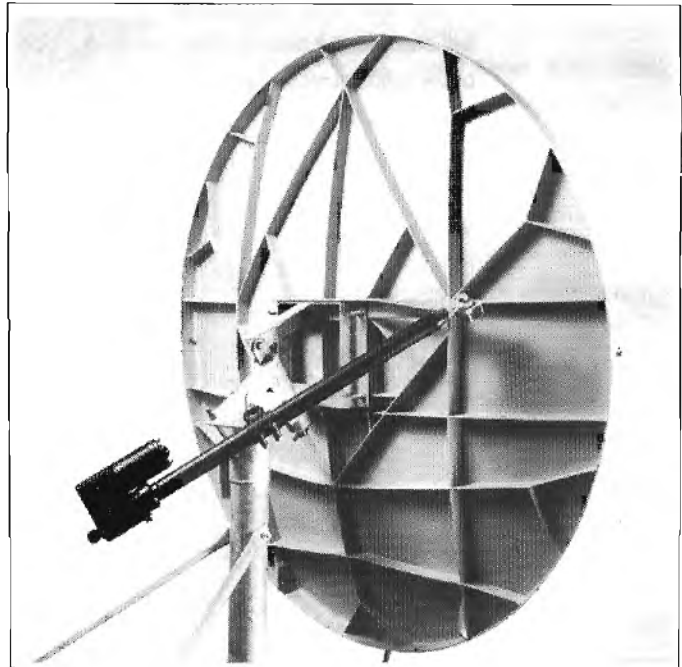
SATELLIET TELEVISIE EEN GESCHENK UIT DE HEMEL

Zelfs het meest uitgebreide kabelnet kan allang niet meer op tegen het gratis(!) aanbod van zo'n 26 kristalhelder te ontvangen programma's uit de ruimte; een aantal dat vrijwel maandelijks groeit en dat nog voor het eind van 1988 kan zijn uitgebreid tot meer dan 50 !

Schotelbezitters moeten daarom ook altijd een beetje lachen als ze minister Brinkman over Nederland III horen praten....

EINDELIJK VOLWASSEN

Het idee voor satelliet TV ontstond al aan het einde van de tweede wereldoorlog in het brein van de Engelsman Arthur C. Clarke. Hij voorzag toen al hoe één enkele satelliet de plaats kon innemen van duizenden 'aardse' zenders en steunzenders. Het zwakke gepiep van de Russische SPUTNIK in 1957 deed de Amerikanen beseffen dat het menens werd en na enkele jaren research werd in 1965 de eerste Intelsat Satelliet in gebruik genomen, de 'Early Bird'. Deze 'Vroege Vogel' verzorgde de eerste beelden-uit-

De motor-arm aan de achterzijde van de schotel 'stuurt' de schotel, zodat deze op diverse satellieten gericht kan worden.

wisseling tussen Noord Amerika en Europa. Arthur C. Clarke kreeg ruimschoots zijn gelijk toen kort daarna voor het eerst in de geschiedenis 160 miljoen mensen verspreid over de hele wereld naar het programma 'Our World' keken, waarin o.a. de Beatles live hun 'All You Need Is Love' speelden. Satelliet TV was geboren.

In de zeventiger jaren bouwde men in Amerika en Canada aan een nieuwe generatie televisie -

satellieten, waardoor het gemakkelijker werd om de vele Amerikaanse TV-programma's over het uitgestrekte gebied van de Verenigde Staten te verspreiden.

In de tachtiger jaren werd satelliet - TV gemeengoed. Momenteel zijn er in Amerika meer dan 160 kanalen te ontvangen. Deze kanalen worden uitgezonden door meer dan 25 omroepsatellieten.

Veel van de Amerikaanse pro-

gramma's zijn bestemd voor lokale stations die een 'abonnement' hebben op bepaalde programma's. Na ontvangst zenden ze de programma's via hun eigen zender uit. Ook kabelnetten geven veel satellietstations door, net zoals bij ons 'Sky' of 'Super' doorgegeven worden. Veel Amerikanen kochten al snel hun eigen schotel en zagen daardoor hun TV-programma-aanbod enorm stijgen. De prijs van een schotelantenne zakte en zakte. Voor een schotelantennesysteem ben je tegenwoordig iets meer kwijt dan voor een videorecorder. Veel Amerikanen hebben dan ook een schotel in de tuin staan. Een antenne op het dak begint langzaam maar zeker zeldzaam te worden.

GLASHELDERE BEELDEN UIT AMERIKA

In Europa is de ontwikkeling van satelliet-TV minder snel gegaan. Ons deel van de wereld is verdeeld in te veel verschillende taal- en cultuur-gebieden. Toch had deze tragere ontwikkeling een voordeel. De Europese satellieten zijn over het algemeen moderner dan de Amerikaanse. Ook wordt er in Europa op een gunstiger band uitgezonden; de Ku-band. Voordeel hiervan is dat er kleinere schotels en goedkopere ontvangst - apparaten gebruikt kunnen worden.

Het aanbod (zie overzicht) is inmiddels zeer interessant te noemen. Veel Engels- en Duits-talige programma's, maar ook bijvoorbeeld het eerste Italiaanse net, waar regelmatig een leuke voetbalwedstrijd of een te gekk popconcert op te zien is. En wat te denken van Filmnet, Teleclub

of het Engelse Premiere, met dag en nacht nieuwe speelfilms. Non-stop videoclips op MTV of 24 uur per dag het laatste nieuws op CNN? Het

De schotel kan vrij eenvoudig op de grond geplaatst worden, maar moet 'vrij zicht' hebben op de zuidelijke hemel.

kan allemaal tegenwoordig met een eigen schotel-antenne en een simpele ontvanger. Meer dan 26 programma's via (momenteel) 5 satellieten, want iedere satelliet heeft meerdere kanalen. Een goed opgestelde schotel is gemakkelijk met de hand of via een motorsturing op iedere gewenste satelliet te richten.

Programma's die bedoeld zijn voor ontvangst in West Europa (en dat zijn de meeste) zijn altijd glashelder te ontvangen (kwaliteit Ned. I of II) met schotels die niet groter hoeven te zijn dan 1,2 meter doorsnee. Dit soort schotel heet 'off-set schotel', maar daar later meer over. Beelden van de CNN nieuwslezer uit het Amerikaanse Atlanta zijn net zo scherp als die van onze eigen Fred Emmer. Als je dat voor het eerst ziet is dat een vreemde en spannende ervaring. Als er weer eens een Space Shuttle gelanceerd wordt, dan zit je live op de eerste rij en hoef je niet te wachten op een samenvatting van 20 seconden in het NOS-journaal. Eigenlijk hoef je nooit meer te wachten op het NOS-journaal. Al het wereldnieuws wordt continu, 24 uur per dag uitgezonden. Alleen

lokaal nieuws zul je niet tegenkomen. Maar ach, interessant lokaal nieuws wordt vanzelf wereldnieuws.....

EEN SCHOTEL MOET DE SATELLIETEN KUNNEN 'ZIEN'

Het lanceren en bouwen van een satelliet is ingewikkeld en zeer kostbaar, de werking is echter verbluffend simpel.

Televisie- en communicatie-satellieten hangen op een vast punt boven de aarde. Een vast punt vanaf de aarde gezien. In werkelijkheid draaien ze met de aarde mee, om dezelfde as, met dezelfde hoeksnelheid. Door die snelheid staan satellieten bloot aan de z.g. 'middelpuntvliënde kracht'. Door deze kracht zou de satelliet eigenlijk weggesmeten moeten worden, net als een bal aan een touwtje dat je ineens loslaat. Op een bepaald punt echter is de zwaartekracht precies even sterk als de middelpuntvliënde-kracht; de satelliet blijft op dat punt stil hangen, hij gaat dan in een baan om de aarde bewegen. Deze satellietbaan ligt precies boven de evenaar op 36.000 kilometer

De satelliet stuurt het signaal niet over de hele aarde, maar richt de straling op een bepaald gebied (de z.g. 'footprint')

ONTVANGST IN EURO-PA

Satelliet televisie begint, net als 'gewone' televisie in de studio. Het signaal wordt met een 'uitzend-schotel' opgestraald naar de satelliet, die het signaal vervolgens als een bundel (net als een zaklantaarn) terugzendt naar een bepaald deel van de aarde - in ons geval naar West Europa. In het midden van de bundel is de ontvangst het beste. Aan de rand (in Noord Afrika en Oost Europa) is de ontvangst zwakker en heb je een grotere schotelantenne nodig. Deze bundel noemt men ook wel de 'Footprint', de voetafdruk. Ieder kanaal heeft zijn eigen 'Footprint', zodat één satelliet soms verschillende delen van de wereld kan bestrijken. Er zijn satellieten die programma's voor zowel West - Europa als voor Zuid - Amerika uitzenden. Het zal duidelijk zijn dat wij in Europa buiten de voor Brazilië bedoelde 'Footprint' vallen en omgekeerd.

Amerikaanse programma's die

wel in Europa te zien zijn, zoals bijvoorbeeld CNN en Worldnet, worden vanuit Amerika rechtstreeks naar de voor Europa bedoelde satelliet gestraald. Mogelijkheden om signalen uit op andere werelddelen gerichte 'Footprints' te ontvangen zijn er niet. Je zou het met een schotel van ongeveer 30 meter doorsnede kunnen proberen, maar dat is wat groot voor de gemiddelde achtertuin.

MODERNE TECHNIEK MAAKT KLEINERE SCHOTELS MOGELIJK

Iedereen die een plek in de tuin of op het dak heeft waar vandaan je vrij zicht hebt op de zuidelijke hemel (onder een hoek van ong. 30 graden) kan satelliet-TV ontvangen. In de praktijk betekent dit dat je goed zit als er geen hoge bomen of gebouwen tussen schotel en satelliet staan.

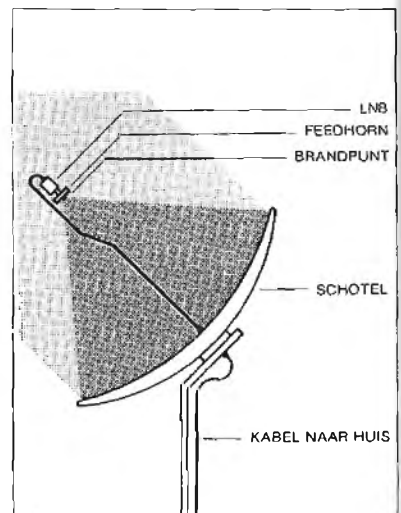
Een satelliet-TV ontvangstinstallatie bestaat uit twee delen: De z.g. buiten-unit (schotel en toebehoren) en de binnen-unit (ontvanger).

De buiten-unit bestaat uit een voet met paal waarop de scharnierende kop van de schotel is gemonteerd. Dit scharnier, ook wel de 'Polar Mount' genoemd, maakt het mogelijk de schotel op verschillende satellieten te richten. Voorop de schotel, precies in het brandpunt, zit de z.g. 'Downconverter' of 'LNB'. Dit onderdeel is de eigenlijke antenne en eerste ontvanger. Het door de schotel weerkaatste en gebundelde signaal wordt hier opgevangen. Hoe gevoeliger de 'Downconverter', des te kleiner kan de schotel zijn. Door de ontwikkeling van de techniek is het momenteel mogelijk om met een schotel van 1,2 meter doorsnee een even goed beeld te hebben

als enkele jaren geleden met een schotel van 3 meter doorsnede. Dit verschil zit hem dus in de gevoeligheid van de 'Downconverter'. Bij gebruik van een schotel van 1,2 meter doorsnede moet het ruisgetal lager liggen dan 2 db. Dat even voor de technici...

Het door de Downconverter afgegeven signaal gaat via de coax kabel naar de huiskamer en wordt naar de ontvanger gevoerd. Deze 'tuner' zet het signaal om in een 'normaal' TV-signaal. Klaar is kees, de wereld ligt aan je voeten.

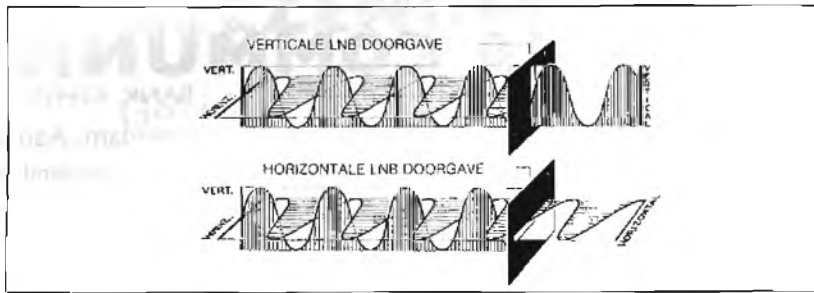
Via de bij het TV-toestel geplaatste tuner kies je uit de verschillende kanalen. Er zijn eenvoudige tuners waarbij je net als op een radio met een draaiknop de band af kunt 'fietsen'. Er zijn ook tuners met afstandsbediening. De nog duurdere appara-

De 'LNB' vangt in het brandpunt van de schotel een sterke hoeveelheid straling op, zet hem om naar een lagere frequentie en geeft deze vervolgens via de coax-kabel door aan de ontvanger in de huiskamer.

ten kunnen zelfs de schotelpositie voor de verschillende satellieten onthouden. Het is maar net wat je aan zo'n installatie wilt geven. Een goede basisset met een eenvoudige tuner geeft net zo'n goed beeld als een duurdere tuner. Het verschil

Door of horizontaal of vertikaal uit te zenden, kunnen er op één satelliet-kanal twee programma's tegelijk worden uitgezonden. De polarisatie-rotor op de ontvanger 'kies' welk kanaal wordt ontvangen.

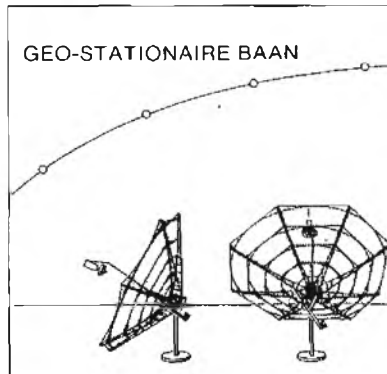
zit'm in het bedieningsgemak. Het richten van een schotel kan op twee manieren gebeuren:

a) met de hand; een stelarm aan de achterkant van de schotel is bij de installatie voorzien van markeringsgaatjes. Een steekpen vergrendelt de schotel als je hem in de juiste positie hebt gebracht. Bij het draaien trek je de pen eruit, je verdraait de schotel tot het volgende gaatje, pen er weer in en je kan weer een andere satelliet ontvangen.

b) met een motor; Een door een electromotor aangedreven 'schuif-arm' neemt de plaats van de eerder genoemde stelarm in. Een kastje in de huiskamer, of een in de tuner ingebouwde voorziening 'stuurt' de motor achter op de schotel naar de juiste positie.

" Hoe technisch moet je zijn voor satelliet-TV ? " Een veel gehoorde vraag. Om de tuner te bedienen en je favoriete station op te zoeken hoeft je slechts de gebruiksaanwijzing goed door te lezen. Het plaatsen en uitrichten van de schotel is echter uiterst gespecialiseerd werk. Zonder ervaring en de nodige meetapparatuur kom je niet zo ver. Laat dit werk dan ook aan de vakman over. Omdat het installeren en uitrichten nogal lastig is, worden satelliet-systemen meestal door de leverancier bij je thuis geplaatst en afgeregeld. Het is heel belangrijk om bij aanbiedingen te informeren of het plaatsen bij de prijs is inbegrepen en of er een installateur beschikbaar is.

Je hebt geen speciaal TV-toestel nodig, de tuner is eenvoudig

op iedere TV en/of video-recorder aan te sluiten.

Een complete installatie moet zowel horizontale als verticale signalen kunnen ontvangen. Hiertoe zit voor de Downconverter een z.g. 'Polarisatie-rotor' die met een knop op de tuner te bedienen is.

DX-en IN DE RUIJTE

Behalve de programma's zoals genoemd in de lijst, zijn er op onregelmatige tijden ook andere signalen te ontvangen. Zo verschijnen er vaak onverwacht en onaangekondigd z.g. 'News-Feeds', uitzendingen van actuele gebeurtenissen die ter plekke worden opgestraald om ontvangen te worden door TV-stations. Ook speciale uitzendingen die bestemd zijn voor een beurs of conferentie zijn te ontvangen. Het kijken naar deze uitzendingen is te vergelijken met het DX-en op de korte golf. Het voordeel bij het opvangen van deze signalen is dat je geen vaag geplep of gekraak hoort, maar haarscherpe beelden doorkrijgt.

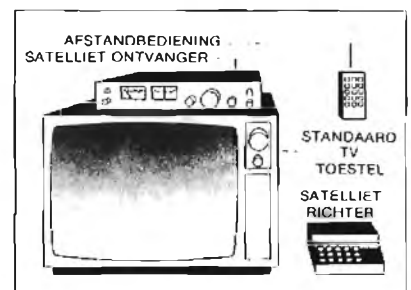
Bij sommige programma's worden aparte radio-kanalen doorgegeven. Als je bijvoorbeeld afstemt op het programma van

SAT-1, dan vind je naast het normale TV - geluidskanaal het radioprogramma van de Voice Of Amerika, live uit Washington.

WACHTEN HOEFT NIET MEER

Het grote voordeel van satellieten is dat ze een lange levensduur hebben en vrij betrouwbaar zijn. Met een ontvangstset kun je een hele lange tijd doen. Er is (nog) geen sprake van veroudering van systemen zoals je bij o.a. home-computers hebt. De splinternieuwe EUTELSAT-4, die één dezer dagen met testuitzendingen begint, werkt op dezelfde band en met hetzelfde systeem als alle andere satellieten.

In de toekomst zullen er echter wel DBS-satellieten komen. Dit zijn satellieten die met zo'n sterk vermogen uitzenden dat ze met een schotel van 60 cm te ontvangen zijn. Het nadeel van deze satellieten is echter dat ze

slechts 4 kanalen kunnen bevatten. Voorlopig zullen er twee DBS-satellieten gelanceerd worden. Meer komen er de eerste 5 jaar niet bij. De 8 kanalen, vier Franse en 4 Duitse, kunnen ook met een 'gewone' 1,2 meter schotel ontvangen worden. Met een 60 cm - schotel zul je echter nooit een 'gewone' satelliet kunnen ontvangen.

Wachten op DBS heeft dus geen enkele zin. Eind 1988 zal de ASTRA - satelliet gelanceerd worden, deze zal 16 extra krachtige kanalen door gaan stralen. Deze signalen zijn dan met een schotel van 90 cm te

STICHTING MEDIA COMMUNICATIE

TELEFOON 020-621141 (na 18.00 uur) — POSTGIRO 4065700 — BANK: 634495216

ZEEZENDERDAG OP 19 DECEMBER a.s. in de Speerstraat te Amsterdam. Aanvang 11.00 uur.

NIEUW BIJ SMC: „De kleintjes van de Noordzee” over Caital Radio, Scotland en

270". 115 pagina's, 77 foto's. Alweer een schitterend boek van Hans Knot ..... **f 25,00**

BOEKEN: „Last of the pirates” van Bob Noakes ..... **f 32,40**

„Radio Noordzee boek”, commentaar overbodig ..... **f 22,50**

„Radio London boek”, weergaloos goed ..... **f 25,00**

„The Lid off Laser”, een boeiend verslag over dit zeer onfortuinlijke schip en zijn stun-
telende eigenaren ..... **f 25,00**

CASSETTES: **Nieuw bij SMC: SMC Audio Mag. deel 17:** Boordmijmeringen, bijna overvaren door
de Olau lijn, laatste 4-6 van Ad Roberts, zijn „grootste teleurstelling”, Ferry Eden wil naar
huis, Theo en Rob als schilders. Toch maar ..... **f 11,00**

Amerikaanse jingles uit de jaren '80, met o.a. Kiss FM, Z 100 en WABX ..... **f 16,00**

De laatste dagen van het zendschip Mi Amigo, een op studiokwaliteit opgenomen
en gemonteerde studiotape, met o.a. Erik de Zwart, etc. .... **f 18,50**

Nog steeds leverbaar: Top Less Prod. no. 1

Amerikaanse music beds om zelf uw jingles in te zingen ..... **f 27,50**

Idem no. 2 om zelf uw commercials in te zingen ..... **f 27,50**

PLATEN: **2 EP's met 100 offshore jingles**, met o.a. Veronica, Caroline, RNJ, Britain Radio,
London, Condor, Scotland, etc. .... **f 18,50**

L.P.: De radio Forten, een dubbelaar voor slechts ..... **f 35,00**

Radio Noordzee dubbel l.p., kerstaanbieding ..... **f 27,50**

(Deze aanbieding geldt tot 5 januari a.s.)

Idem Caroline dubbel l.p. ..... **f 27,50**

SPECIALE AANBIEDING: Radio Caroline/Monique T-shirts ..... **f 15,00**

Ansicht van Ross Revenge, ideaal als kerstkaart, 6 voor ..... **f 5,00**

Kleurenposter Caroline/Monique ..... **f 15,00**

Levering onder rembours mogelijk.

jingles – commercials

Laat horen dat ook jullie professioneel bezig zijn!

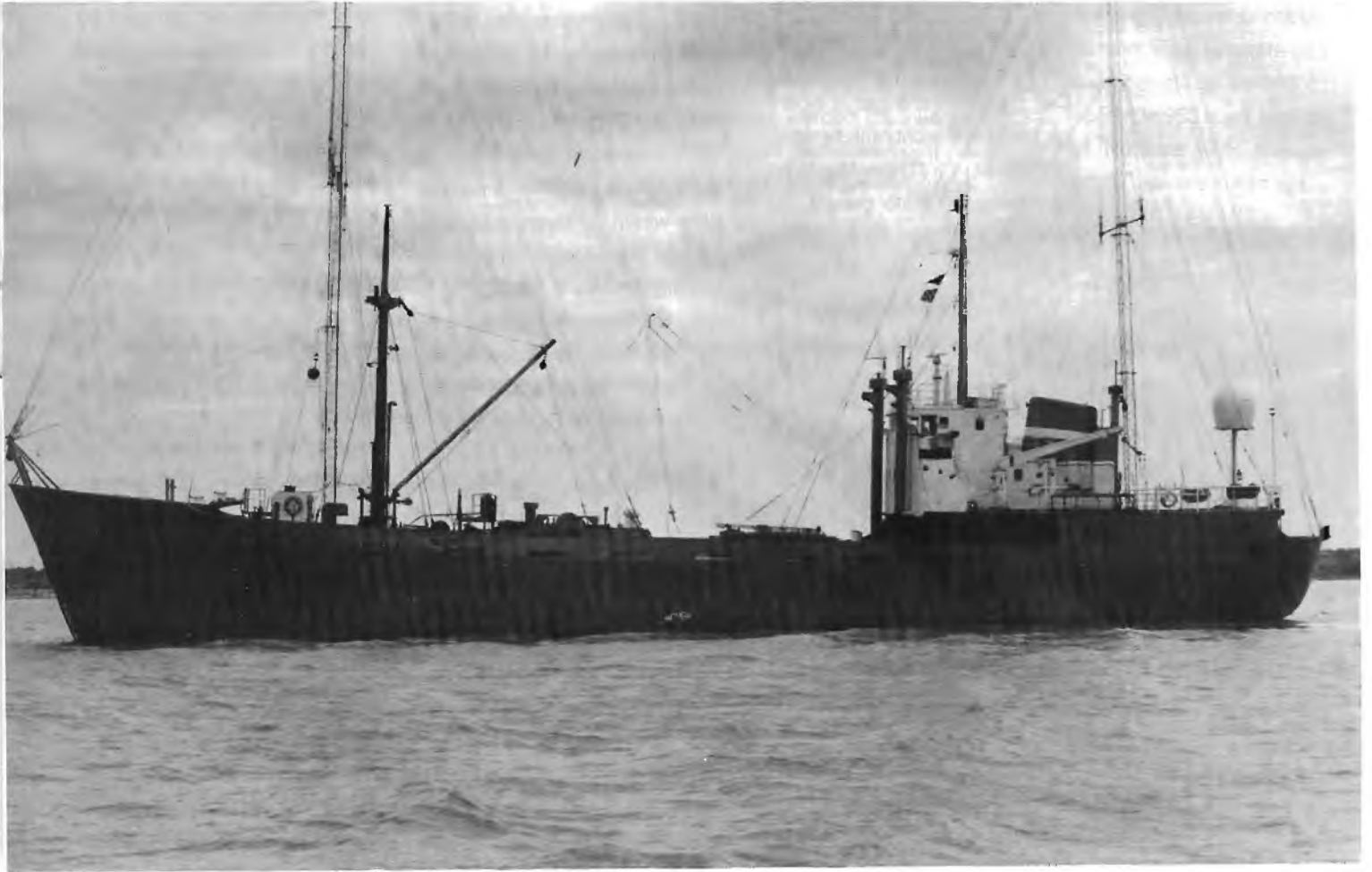
Voordat je iets bestelt, moet je onze **nieuwe demo horen!**

Dan hóór je de voordelen van Sound & Vision en bij de demo
(chroomdioxide) krijg je een **gratis whisper!**

**Maak gebruik van dit aanbod en stort f 25,- op postbanknr. 326216 of
stuur f 25,- naar**

SOUND & VISION

Ocarinalaan 102 – 2287 RC Rijswijk – Telefoon 070 - 93 26 18

Het lijkt er werkelijk op dat er geld beschikbaar is gekomen voor het herstel van de Communicator. Van alle kanten wordt actie ondernomen om het schip weer zendklaar te maken. Het drijvende radiostation heeft het absolute record 'nietsdoend op zee liggen'.

Probleem bij de berichtgeving over dit project is dat het FRM een vijfwekelijks tijdschrift is en geen dagblad. Het is daarom mogelijk dat er al daadwerkelijk uitgezonden wordt vanaf het schip. De eerder genoemde projecten 'Starforce' en 'Harmony' zijn misschien ook al van start gegaan. Het zou echter al een prestatie zijn als één station te beluisteren zou zijn.

Doorbijter

Mede door de vasthoudendheid van Ray Anderson gebeurt er weer iets met de Communicator. Maandenlang is hij in de weer geweest financiers te vinden voor zijn project. Van alle kanten beginnen diverse mensen uit de radiowereld weer belangstelling te tonen voor dit radioproject.

Geruchten gaan dat Paul Jackson programma-leider wordt. Ook John Lewis zit alweer een aantal maanden aan boord. Mike Barrington is al meerdere malen gevraagd terug te komen. In eerste instantie had hij dit geweigerd omdat er niet of nauwelijks betaald werd. Bovendien had hij niet zo'n zin om met

John Lewis samen op een schip te zitten omdat deze hem bij Ronan O'Rahilly in een kwaad daglicht gesteld had. Bovendien werd er vanuit Amerika al aan hem 'getrokken' door RNI. Bij dit alles kwam nog eens de mast die nog niet in elkaar gezet was, waardoor hij niet zo veel zou kunnen doen op de Communicator. Er zou nog wel het een en ander gebeuren vo/o/r Mike ja zou zeggen. Hieronder een verslag.

Ryan's list

Zoals vorige maand reeds te lezen was in dit blad heeft James Ryan de nodige bemoienis gehad met de Communicator. Hoeveel geld hij in het project

gestoken heeft en waar dat vandaan kwam is nog onduidelijk. Een ding staat echter als een paal boven water: Net als in '82 en '83 probeert hij zoveel mogelijk mensen mee te laten betalen aan zijn wereldwijde radionetwerk.

De corpulente zestiger is eigenlijk bezig een rechtzaak te voorkomen. Er wordt hem fraude en oplichting ten laste gelegd. De heer en mevrouw Morrison uit Philadelphia, de eerste Caroline-financiers, voelen zich bekocht. Zij hebben nog steeds geen signaal gehoord. Door nu twee projecten vanaf de Communicator te starten hoopt James Ryan een vrijbrief te hebben. Als hem in de rechtzaal gevraagd wordt waar het geld gebleven is, zal hij kunnen zeggen dat er een station mee gestart is. Het heet weliswaar geen Caroline, maar ach, wie let da/a/r nou op.

Waarschijnlijk is dat ook de enige reden voor James Ryan geweest geld aan Ray Anderson te geven. Hij is niet echt de figuur die zomaar bergen geld in een project stopt.

FBI

Wat Ryan waarschijnlijk niet weet is dat openbaar aanklager Walter Batty zijn list met de Communicator al heeft doorzien. Hij laat bij de FBI onderzoeken hoe alles in z'n werk is gegaan. Ook Anderson is al door de FBI gebeld met het verzoek informatie over Ryan te verschaffen. Ze willen onder andere weten of Ryan in Juni in Europa is geweest om het schip te bekijken. Als dit het geval is kan hij aangeklaagd worden. Het was hem namelijk verboden de States te verlaten zonder toestemming van justitie.

Storm

Door een tweetal flinke stormen in Oktober is het zendschip een anker en een behoorlijk stuk anker-ketting verloren. Het werd Anderson toen pas duidelijk dat John Lewis geen échte kapitein was. Er is inmiddels wél een nieuw anker aan boord gekomen; 9 ton moet genoeg zijn om een dergelijk schip in bedwang te houden.

Als alles goed verloopt kan er eind November getest gaan worden. De masten moeten dan echter wel omhoog gehesen zijn. De zenders zullen geen spelbreker zijn. Er zijn genoeg reserve onderdelen aan boord om het zaakje draaiend te houden.

De bedoeling is dat Starforce 576 als eerste zal beginnen. Bekende dj's als Paul Jackson, John Lewis en Mighty Joe Young zullen van 6 uur 's ochtends tot 2 uur 's nachts programma's gaan verzorgen. Een advertentie in de Amerikaanse vakbladen leverde rond de tweehonderd reserve dj's op. Voorraad genoeg dus, voorlopig.

OP TAPE

Als Starforce een maand 'loopt' zal ook 'Harmony 981' in de lucht komen. Aan boord zal men hier echter niet veel van merken; de programma's worden op tape aangeleverd.

Twee masten .... dat is de Communicator

CHICAGO EN O'RAHILLY VREZEN TERUGKEER COMMUNICATOR.

Ronan O'Rahilly en Peter Chicago verzinnen zoveel mogelijk plannen om de start van Starforce en Harmony te dwarsbomen. Ze zitten behoorlijk in hun rats. Beter zouden ze hun energie en tijd in het oplossen van eigen problemen kunnen steken: Hoe krijg je bijvoorbeeld een nieuwe generator aan boord ?

de oude had het begeven toen technici kwamen kijken of er plaats was voor een nieuwe. Er schijnt er nog een klaar te staan. Deze door Johan Maasbach betaalde kraan moet echter nog aan boord gehesen worden. Er zal een hydraulische kraan voor aan boord moeten komen. Om die op het schip te krijgen heb je echter een hydraulische kraan nodig; en die had het schip niet. Gelukkig was er voor de nieuwe cassette-deck's en microfoons geen kraan nodig. Die zijn er dus al. Op de 558 wordt met sterk wisselend vermogen gedraaid. Het format is ook onduidelijk. Menigeen zal merken dat het veel weg heeft van een aaneenschakeling van dj voorkeuren. Misschien is dat ook wel het geval. Een blad in Engeland houdt een onderzoek naar het format. Een 'onafhankelijk' onderzoek noemen zij het zelf. Dat wordt vrij lastig als je het alleen onder je eigen lezers houdt. Representatief onderzoek kun je alleen houden als je een dwarsdoorsnede van de luisteraars van de 558 neemt. Nu zal de uitkomst van het onderzoek waarschijnlijk zijn dat het merendeel van de luisteraars 70-er jaren muziek wil horen. Terug naar de lange gitaarsolo's. Terug naar Tom Anderson .. ? Nee, helaas. Tom heeft Caroline vaarwel gezegd en zit nu in Zuid-Frankrijk achter de 'spuit' van Sunshine Radio. Een tijdelijk baantje, dus misschien ...

COUNTRY GERUCHTEN

Toen Anderson er definitief de brui aan gaf, en de Overdrive dus echt 'over' was, leek het country format weer een kans te krijgen. Er werden plannen gesmeed om na/ 'Viewpoint' en vo/o/r de 'Monique' uitzendingen

wilde Chicago een plekje hebben. Vanwege die frequentieveranderingen was het zaterdag 11 november stil op de 963 en op de 558. De 963 is vrij voor de Finnen. Nu maar eens afwachten wat de reacties zullen zijn....

Nagemaakt de communicator

gen een dagelijkse 'geruite-overhemden-show' te maken. Maar zoals dat vaker gaat bij Caroline bleef het alleen bij een plan.

Al tijden wordt er gedacht over een nieuwe frequentie. De 981 KHz gaf echter problemen. Radio Algeria komt af en toe nogal hard door het signaal van Caroline heenzetten en bovendien had Harmony al eerder aanspraak gemaakt op dat plekje. Een ander alternatief zou de 954 zijn. Daar zitten echter al twee ILR stations.

Over bleef de 819 KHz. Daar

MONIQUE NIET VERKOCHT

Het is nu zeker dat FB te 's-G en te H. Monique niet heeft verkocht. Geen Radio Gerda dus. Monique gaat in de verhuur. De hele verkoopstory was slechts een goedkope smoes om het station op een dubbeltje te laten draaien. Met het geld dat bespaard werd zou de tender, die nu wordt gehuurd, gekocht moeten worden.

Monique blijft dus uitzenden vanaf de Ross en Ronan kan weer lachen.

Om toch wat geld binnen te halen is besloten zendtijd te gaan verhuren. Iedereen is welkom. Nico vd S. is zendtijdmakelaar geworden. Misschien leuk voor Paul van Delft met zijn Radio Atlantis. ?

INBRAAK OP MAGDA MARIA

Na een aantal pogingen tot diefstal en wat klein pikwerk, is er nu werkelijk ingebroken op de Magda Maria in de Amsterdam-

termijn een knoop doorgehakt worden. In het volgende FRM lees je hier meer over.

RNI VOORJAAR '88 TERUG

De dj's aan boord zijn het er niet leuker op gaan vinden. Zo nu en dan stoppen ze maar weer eens met programmamaken en starten ze een nonstopband in. De tapes van de landstudio zijn niet altijd op tijd en de rest van de bevoorrading gaat met dezelfde tender vandaar dus ....

Voor Caroline betekende dit dat de shows soms vijf uur moesten duren in verband met het tekort aan dj's. Hoe dan ook. FB te 's-G en te H. is weer aardig voor O'Rahilly. Loving Awareness, it's free, it's free ....

Na de frequentieverwisselingen van 963 naar 819 moesten ook een aantal Monique jingles vervangen worden. Dat kost weer centen. FB te 's-G en te H. ziet het saldotekort weer groeien.

se Douanehaven. Het stuurwiel en het kompas zijn weg. Benedendeks is een enorme ravage aangericht.

Toen Ben Bode de zaak ahangig maakte bij de douane en politie ter plaatse, was hun reactie; 'Dat ze niet op een buitenlands schip mochten komen'. Dat is nog eens leuk. In Augustus 1981 dachten ze daar blijkbaar heel anders over.

De gemeente Amsterdam wordt aansprakelijk gesteld voor de schade.

Wie zou er belang bij hebben dat het schip niet kan vertrekken? Hoe dan ook de Magda blijkt nog steeds interessant als zendschip; er melden zich nog steeds belangstellenden.

Wellicht zal er op redelijk korte

In een gesprek met Alan Weiner van Radio Newyork Internationaal, maakte hij duidelijk dat zijn station persé terug zal komen maar het kan naar zijn mening nog wel even duren. Er moet nog het een en ander gebeuren aan de MV Sarah. De financiën voor de verbouwingen aan het schip zijn er inmiddels.

Er is oa een nieuwe generator gekocht die voor alle zenders stroom kan leveren. (5 Kw AM, 2,5 Kw FM, en 300 Watt SW) De programma's zullen aan land worden opgenomen. In de haven vanm Boston wordt druk gewerkt aan het schip.

RNI is er van overtuigd dat de FCC geen grip meer op het project heeft. Er is inmiddels een tweede geheime registratie die

gebruikt kan worden. Mocht de Hondurese registratie vervallen, dan nog is er niets aan de hand. Het is te hopen dat de kortegolg uitzendingen goed van kwaliteit zullen zijn. Wie weet pikken wij er dan ook wat van op. Een tape van de eerste testuitzendingen klonk veelbelovend; ouderwetse zeezenderprogramma's.

ST JOHN IS SOUVE- REIGN NIET VERGE- TEN

Crispian St John, maar je mag ook Jay Jackson zeggen of Howard GL Rose, zoals hij eigenlijk heet, blijft nog steeds dromen van Radio Sovereign. Nadat pogingen in Ierland waren mislukt; de zenderverhuurders wilden geld zien, concentreerde Crispian zich op andere mogelijkheden. Zijn laatste idee was om een van de Engelse kustforten te kopen. Vanaf die lokatie zou hij dan weer met een Solid Gold Station de ether in gaan. Aangezien de forten tegenwoordig echter binnen de Britse grens liggen, kan zo'n

station gewoon als landpiraat aangepakt worden.

Crispians overweging om toch vanaf een dergelijk fort uit te gaan zenden is het vermoeden dat ze daar niet zo snel komen. Misschien heeft hij wel gelijk. De DTI echter kan hem daar makkelijk uithongeren. Maar ach, hij mag nog best wel een paar kilo afvallen.

SEALAND TV

Als het aan Ken Hanlon, managing director van Sealand TV, ligt is het station vanaf kerst in de lucht op kanaal 28 UHF.

Voor dit doel schijnt een booreiland aangeschaft te zijn. De Trans Ocean-1 weegt 55 duizend ton. Op het platform zal een mast van 250 meter worden geplaatst. Wie o wie kunnen wij iets op zijn mouw spelden?

De Trans Ocean zal naast Sealand worden geplaatst, en maakt dan - zo denkt Roy Bates - deel uit van zijn onschendbaar prinsdom Sealand. Op het platform, met een oppervlak van ca 3000 vierkante meter, is ruimte om 60 mensen te behuizen. Aan boord is ook een bioscoop. Na-

tuurlijk wordt die alleen gebruikt als Sealand TV niet in de lucht is. De investeringen schijnen inmiddels opgelopen te zijn tot 15 miljoen gulden.

IERSE "PIRATEN" WORDEN LEGAAL

De Ierse regering tracht voor kerst de nieuwe omroepwet rond te krijgen. Zo goed als zeker is dat de stations die al sinds de zeventiger jaren in de lucht zijn, een zendvergunning krijgen.

Alvast vooruitlopend op die beslissing zijn de 'oude' stations gaan investeren in nieuwe apparatuur. Een zaak die door de meeste stations nogal eens uitgesteld was gezien het onduidelijke beleid van de overheid. Privé stations die na de verdeling van de machtigingen toch nog illegaal uitzenden kunnen op een boete van 10.000 Pond rekenen.

Met name voor stations als Sunshine Radio is dit de langverwachte erkenning.

John Wendale

De frequentie is veranderd de naam bleef hetzelfde

ontvangen, met een 1,2 meter schotel is de ontvangst natuurlijk nog beter.

Voor diegenen die het nog niet helemaal begrepen hebben: Satelliet-TV is er en blijft er. Sterker nog: het zal de komende tijd een steeds belangrijker concurrent voor de kabel gaan worden. Het programma-aanbod is groter en de kwaliteit ongeëvenaard. En ... Gratis ! Geen politicus die het tegenhoudt. Wij verzuchten blij en opgetogen: Satelliet TV ... een geschenk uit de hemel !

Lion Keezer

Eenvoudige, maar zeer doeltreffende basis-set: onder de handbediende ontvanger met daarop de eveneens handbediende motorsturing voor het draaien van de schotel.

WAT KUN JE MET EEN SCHOTEL-ANTENNE ONTVANGEN ?

de volgende satellieten zenden dagelijks omroepprogramma's uit:

1. Intelsat op 27,5 graden West

- Premiere (filmkanaal) Engels
- The Childrens Channel Engels 06.00 - 16.00 uur
- Lifestyle (Am. Talkshows, Magazines) Engels
- Screensport (Sportkanaal) Engels
- The Arts Channel (kunstprogr.) Engels
- CNN (24-uur nieuws, live uit USA) Engels
- MTV (24-uur videoclips) Amerikaans/Engels
- Anglovision (Een selectie uit NBC) Amerikaans

2. EUTELSAT op 13 graden Oost

- Teleclub (filmkanaal) Duits
- RAI-1 (eerste Italiaanse net) Italiaans
- 3-SAT (extra kabelprogr.) Duits
- SAT-1 (commercieel kabelprogr.) Duits
- Filmnet (Filmkanaal) Nederlands ondertiteld
- RTL-Plus (ontvangst matig door O. beam) Duits
- TV-5 (Franse en Frans-Canadese progr.) Frans
- Worldnet (Voice Of Amerika op TV) Amerikaans
- Sky Channel Engels
- Super Channel Engels
- Europa-TV (binnekort terug) Engels, meertalig

3. INTELSAT op 60 graden Oost

- WDR (West-Duitse omroep) Duits
- 3-SAT (Duits/Oostenrijks/Zwitsers) Duits
- KMP MUSIC BOX (jongerenprogr.) Duits
- BR-3 (Bayerische Rundfunk 3) Duits
- ARD/BADEN-1 Plus Duits
- EUREKA-TV (kabel progr.) Duits

4. INTELSAT op 7 graden Oost

- VISNEWS (dagel. nwstoevoer aan omroepen) Engels
- WTN (idem)
- EBU/EVC (eurovisie kanaal)

5. EUTELSAT op 10 graden Oost kortgeleden met succes gelanceerd. Heeft 10 kanalen en begint op zeer korte t

KORT (ZEE) ZENDERNIEUWS ???

* Radio One, de Britse pop-radio is eindelijk ook op fm te horen. Vanaf 31 Oktober via de 104,8 in stereo. Het vermogen is bescheiden; 2 Kw. Omdat de antenne op een TV zendmast is geplaatst (zeer hoog) is ontvangst in grote delen van Engeland mogelijk. Over twee jaar gaat de BBC over op een vermogen van 240 Kw vanuit een lokatie in Kent. De ontvangst in onze kustgebieden moet dan ook zuiver zijn.

* Ook de jongens in Hilversum waren niet meer zo tevreden met het bereik van de middengolfzender van Radio 3. De oude zender werd vervangen. Er staat nu ipv een 20 Kw zender, 120 Kw. Veronica fans in Engeland kunnen nu optimaal genieten van Hitradio Veronica.

* Tony Blackburn had laats een aardige omschrijving van zijn vroegere collega's Dave Cash: " The Walter Mitty of Radio " deze titel is alleen leuk als je een filmkenner bent.

* Dave Richards heeft zijn werkzaamheden voor Ron West produkties beëindigd. Hij is terug in de UK. West zal wel last hebben van de PTT oorlog tegen de "prof piraten" Ron zoekt daarom naar stations in België met vergunning. Ook hij leeft niet van hoogfrequent alleen.

* Robb Eden wordt steeds doller met zijn satellietproject. Nu verkondigd hij dat zijn radioprogramma's in alle belangrijke Europese talen worden gepresenteerd.

De werknaam van zijn project is 'Satellite Music Network'. Eden wil met Pasen in de lucht zijn. Waar hebben we dat meer gehoord.

* Tony Blackburn zelf wordt ook in de maling genomen. Roger Twigg Day vertelde kortgeleden in zijn show op Invicta Radio dat Blackburn altijd over sex praat in zijn programma op Radio London. Het zou best kunnen dat hij in een vieze oude regenjas eindigt ....

* Bij Pams Jingles in Engeland zijn weer een paar leuke cassettes geproduceerd voor verzamelaars en gebruikers. Zo zijn er " 100 Disco Jingles", Salute to Radio in the USA en diverse Radio ID's uit de periode '82 tot '86. Ik heb ze met genoeg beluisterd. Wie wil bestellen : PAMS, 4 Hansolroad, Bexleyheath, Kent, DA 68 JG, Enland. Telefoon 09 - 4413048088.

John Wendale

* Als we het niet dachten ... Cas van Iersel gaat natuurlijk bij Cable One presenteren. Bij dat station moet je toch ook aardig de grens over kunnen babbelen. Dat kan hij dus wel, die Cas. The Casino Show, lijkt dat je wat , Cas ?

Ja, ik neem een jaarabonnement à f 45,-, ik betaal na ontvangst van de acceptgiro.

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

In enveloppe zonder postzegel sturen naar: FRM, Antwoordnummer 10516, 1000 RA Amsterdam.

Het vakblad
voor de
radiomaker

AL 14 JAAR
ALLES OVER
RADIO

TOT ZOVER .....

How can we hang on to a dream ....

Er is het een en ander gebeurd in Amsterdam en Den Haag. Vrije radio zal in een andere vorm gegoten moeten gaan worden. Misschien kan dit de aanleiding zijn voor een hechtere band tussen de verschillende stations. Wij wensen allen veel sterkte.

Vanaf Januari zal er in het FRM-Magazine meer aandacht besteed worden aan satelliet-ontvangst. Vier van de acht extra pagina's zullen over satelliet-radio en -televisie gaan.

Het FRM-Magazine als kado - idee ? Het opgeven van nieuwe leden kan telefonisch : 020 - 683178. Dan zorgen wij dat het Magnifieke Magazine in kadoverpakking (bruine envelop met leuke witte adres sticker) bij vriend, vriendin, of kennis in de bus komt.

Wat het einde van het jaar betreft : kijk uit met vuurwerk. Voor het maken van radioprogramma's heb je welliswaar niet al je ledematen nodig maar het is beter jezelf zo compleet mogelijk te houden.

Wij verbazen ons niet meer ... of toch misschien een beetje ?

Yum Festen.

Stelt u zich eens voor Binnen een paar weken heeft u de beschikking over ruim 12000 namen én adressen van mensen die beroepshalve iets met muziek te maken hebben!

RUIM 12.000 NAMEN

Zangers, zangeressen, platenmaatschappijen, geluidsstudio's, theater- en artiestenmanagementbureaus, songwriters, kortom. Het hele métier van een branche waar muziek in zit!

Emanuel Damsteeg en Peter Rensen hebben ze per categorie voor u gerangschikt in een handig naslagwerk dat u in 1988 dagelijks gaat gebruiken: De Music Industry Agenda!

DIE U ALS MUZIEK IN

Al uw aantekeningen, notities en afspraken van uur tot uur vermeld in een overzichtelijke verzameling van namen en adressen die voor u belangrijk zijn. Als u vandaag nog f 75,00 overmaakt op rekeningnr. 49.73.59.081, AMRO bank Zandvoort, t.n.v Thegra, bent u ervan verzekerd dat u de MIA nog vóór de feestdagen in huis heeft

THE SOUND OF MUSIC: THE SOUND OF MIA!

DE OREN KLINKEN!

Postbus 555, 2040 EB Zandvoort
Telefoon 02507 - 19404

GEBRUIK ZE!

Op de pagina hiernaast is een advertentie afgebeeld uit de condoomcampagne van de SOA Stichting.

In het kader van deze campagne is ook een radiospot geproduceerd.

Deze spot wordt u gratis aangeboden door de SOA Stichting.

Om deze spot in uw bezit te krijgen moet u een briefkaart sturen naar:

Radiospot condoomcampagne

Postbus 1585

1000 BN Amsterdam

Vermeld duidelijk uw naam en adres.

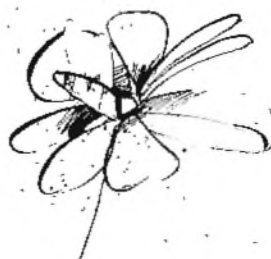
Deze spot, op chroomcassette wordt u per omgaande toegestuurd.

Reageer snel gezien de beperkte oplage van de cassettes.

SOA
STICHTING

ROBERTO GEBRUIKT ZE

(MAAR NOOIT OP DE SCOOTER)

STANTON

Je stelt verdomd hoge eisen.
Het liefst zou je werken met de
originele tape. Onmogelijk.

Dus je koestert de beste
zwarte schijf. Niemand vertrouwt
je 'm toe. Alléén een professional
als het echte Stanton element
mag er aan komen.

Nacht in nacht uit - uur
na uur. Perfect. Extreem.
Gewoon het beste.

Made by Stanton. For you!

HEAVY PROFESSIONALS

Pro-Disco elementen uit de 500 en 680 serie zijn:
500 AL, 680 AL-X, 680 EL, 680 SL.
Plug-in versie: L 500 AL, L 680 EL.

Disco hoofdtelefoon Dynaphase 30 M/SR.
Ontworpen voor de professionele gebruiker. Met schoudersteun, voorzien
van samarium kobalt magneet, frequentiebereik van 20-22.000 Hz.
Impedantie 100 Ohm. Maximale belastbaarheid 0,25 Watt.

AUDIOSCRIPT BV

Audioscript BV, Nijverheidsweg 13, 3762 EP Soest. Postbus 213, 3760 AE Soest. Telefoon 02155 - 20302.